

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Julia Forsby

AVIOEHTOSOPIMUS, EDUNVALVON- TAVALTAKIRJA JA TESTAMENTTI

Case: Toimeksiantajan 20–40 -vuotiaiden asiakkaiden kiinnostus
lainopillisia palveluita kohtaan, joilla voidaan varautua tulevaisuu-
teen

Liiketalous
2018

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Julia Forsby
Opinnäytetyön nimi	Avioehtosopimus, edunvalvontavaltakirja ja testamentti. Case: Toimeksiantajan 20–40 -vuotiaiden asiakkaiden kiinnostus lainopillisia palveluita kohtaan, joilla voidaan varautua tulevaisuuteen
Vuosi	2018
Kieli	suomi
Sivumäärä	47 + 2 liitettä
Ohjaaja	Margit Mannila

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia toimeksiantajan 20–40 -vuotiaiden asiakkaiden kiinnostusta lainopillisia palveluita kohtaan, joilla voidaan varautua tulevaisuuteen. Tutkimuksessa tarkasteltiin siis avioehtosopimusta, edunvalvontavaltuutusta sekä testamenttia. Samalla haluttiin tutkia myös, kuinka hyvin asiakkaat tuntevat tutkimuksen kohteena olevat asiakirjat.

Tässä tutkimuksessa lähteinä käytettiin suurimmaksi osaksi käsiteltäviä asiakirjoja koskevaa oikeuskirjallisuutta sekä lakeja, kuten Avioliittolakia, Lakia edunvalvontavaltuutuksesta sekä Perintökaarta. Merkittävä aineisto tämän tutkimuksen kannalta oli myös kyselyllä saatu aineisto.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä erityisesti toimeksiantajan lainopillisten palveluiden markkinoinnin tarve. Pääsääntöisesti vastaajat tunsivat melko huonosti kyseessä olevat asiakirjat eivätkä kokeneet niitä itselleen tärkeiksi, minkä vuoksi tiedonanto heille olisi erittäin tärkeää. Tutkimustuloksista kävi ilmi erityisesti nuorimpien asiakkaiden tiedon ja mielenkiinnon puute tässä tutkimuksessa käsiteltyjä asiakirjoja kohtaan.

ABSTRACT

Author	Julia Forsby
Title	Marital Contract, Power of Attorney and Testament. Case: The mandator's 20–40-year-old clients interest towards to legal services with which they can be prepare for the future
Year	2018
Language	Finnish
Pages	47 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Margit Mannila

The objective of this thesis was to study the interests of the 20–40-year-old clients of the mandator towards the legal services with which they can be prepare for the future. This thesis examined marital contracts, power of attorney and testaments. At the same time another aim was to study how well clients know the documents which were the object of the study.

The used sources in this study for the most part included legal literature and different laws concerning the documents which were in the scope of in this thesis. The most important laws were the Marriage Act, the Act on Continuing Powers of Attorney and the Inheritance Code. The third remarkable research material was the material which was obtained by using a questionnaire.

The research results highlighted especially the need of increasing the marketing of the mandator's legal services. Communication with customers would be extremely important because the clients knew rather poorly the documents which this research studied and they consider them to be significant to them. The research results highlighted particularly the lack of knowledge and interest towards the documents of the 20–25-year-old customers.

Keywords marital contract, power of attorney, testament, document, future

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	6
LIITELUETTELO	7
1 JOHDANTO	8
1.1 Tutkimuksen tarkoitus	8
1.2 Keskeisimpiä käsitteitä	11
2 AVIOEHTOSOPIMUS	13
2.1 Oikeus tehdä avioehtosopimus	13
2.2 Avioehtosopimuksen laadinta	13
2.3 Avioehtomuodot	14
2.4 Avioehtosopimuksen vaikutukset tulevaisuudessa	16
3 EDUNVALVONTAVALTAKIRJA	18
3.1 Oikeus tehdä edunvalvontavaltakirja	18
3.2 Edunvalvontavaltakirjan laadinta	19
3.3 Valtuutettu	20
3.4 Voimaantulo	21
3.5 Vaikutukset tulevaisuudessa	22
4 TESTAMENTTI	25
4.1 Testamentin laadinta	25
4.2 Testamenttiluokitukset	26
4.2.1 Yleistestamentti	26
4.2.2 Erityistestamentti eli legaatti	26
4.3 Testamentin hyödyt	28
4.3.1 Keskinäinen testamentti	29
4.3.2 Käyttöoikeustestamentti	29
5 EMPIIRINEN TUTKIMUS	31
5.1 Oletko tietoinen toimeksiantajayrityksen tarjoamista lainopillisista palveluista?	31

5.2	Kuinka hyvin koet ymmärtäväsi seuraavien asiakirjojen merkityksen? .	32
5.3	Oletko harkinnut seuraavien asiakirjojen laatimista?.....	33
5.4	Onko Sinulla laadittuna jokin/jotkut seuraavista asiakirjoista?.....	34
5.5	Jos Sinulla on laadittuna jokin edellä mainituista asiakirjoista, missä olet sen laatinut?.....	34
5.6	Oletko tietoinen, että kyseessä olevia asiakirjoja tehdään myös toimeksiantajayrityksessä?.....	34
5.7	Oletko halukas saamaan lisätietoja?.....	35
5.8	Kuinka ajankohtaiseksi tunnet itsellesi?.....	36
5.9	Kuinka todennäköiseksi koet, että tulet tulevaisuudessa laatimaan jonkin seuraavista asiakirjoista?.....	38
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	40
6.1	Keskeisimmät tulokset	40
6.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	43
6.3	Opinnäytetyöprosessin arviointi	43
6.4	Jatkotutkimusehdotus	44
	LÄHDELUETTELO.....	46

LIITTEET

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Perimysjärjestys

Kaavio 1. Kuinka hyvin koet ymmärtäväsi seuraavien asiakirjojen merkityksen?

Kaavio 2. Kuinka ajankohtaiseksi tunnet itsellesi?

Kaavio 3. Kuinka todennäköiseksi koet, että tulet tulevaisuudessa laatimaan jonkin seuraavista asiakirjoista?

LIITELUETTELO

LIITE 1. Saatekirje

LIITE 2. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Nuoremmalla iällä harva ajattelee tarvitsevansa edunvalvontavaltuutusta tai testamenttia. Harva myöskään haluaa solmia avioliiton ajatellen jo sen päättymistä. Moni kuitenkin saattaa ajatella ehtivänsä tekemään ne, erityisesti edunvalvontavaltakirjan sekä testamentin, sitten myöhemmin. Entä jos sattuu auto-onnettomuus vaivuttaen onnettomuuden uhrin koomaan? Kuka hänen asioitaan hoitaa? Avopuoliso, aviopuoliso, vanhempi, ystävä? Heistä jokainen voi kyllä yrittää hoitaa koomaan vaipuneen henkilön asioita, mutta esimerkiksi pankissa asiointi ei onnistu ilman jonkinlaista valtakirjaa. Harva siis ajattelee tarvitsevansa edunvalvontavaltakirjaa, mutta tarve voi syntyä koska vain ja vaikka se ei syntyisikään koskaan, on sen laatiminen kuitenkin kannattavaa.

Entä jos auto-onnettomuus johtaa kuolemaan? Kenelle vainajan omaisuus päättyy? Hän olisi halunnut sen päätävän avopuolisolleen, mutta se meneekin hänen vanhemmilleen tai sisaruksilleen. Tämä ongelma hoituu testamentin laatimisella. Kahdeksantoista vuotta täyttänyt voi testamentata omaisuutensa kenelle haluaa.

Entä jos aviopuoliso ei olekaan enää niin kultainen kymmenen vuoden avioliiton jälkeen? Toinen puolisoista on juuri saanut merkittävän perinnön tai tehnyt huomattavan työmäärän ja onnistunut luomaan hyvin tuottavan yrityksen. Nyt hän harkitsee avioeroa, mutta hänen puolisonsa tulisi saamaan perinnöstä tai yrityksestä puolet. Olisi kannattanut tehdä avioehto, tai ehtiihän sen vieläkin tekemään, mutta onko puoliso myös samaa mieltä?

1.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia toimeksiantajan 20–40 -vuotiaiden asiakkaiden kiinnostusta lainopillisia palveluita kohtaan, joilla voidaan varautua tulevaisuuteen. Tässä tutkimuksessa keskityn perhe- ja perintöoikeudelliseen alaan keskittyen avioehtosopimukseen, edunvalvontavaltuutukseen sekä testamenttiin.

Tutkimus kiteytyy kolmeen tutkimuskysymykseen, jotka ovat:

1. Kuinka hyvin toimeksiantajan 20–40 -vuotiaat asiakkaat tuntevat yrityksen tarjoamat lainopilliset palvelut?
2. Kuinka hyvin toimeksiantajan 20–40 -vuotiaat asiakkaat tuntevat käsiteltävät asiakirjat ja ovatko he kiinnostuneita niistä?
3. Kuinka monella toimeksiantajan 20–40 -vuotiaalla asiakkaalla on laadittuna jokin asiakirjoista ja kokevatko he niiden laatimisen tarpeellisiksi?

Tutkimus koostuu kuudesta luvusta, joissa johdannon jälkeisissä kolmessa luvussa tarkastelen käsiteltäviä asiakirjoja, kuten kuka ne voi laatia, kuinka ne laaditaan ja millaisia vaikutuksia niiden olemassa ololla saattaa olla tulevaisuudessa. Aloitan avioehtosopimuksesta, jonka jälkeen käsitelen edunvalvontavaltakirjaa ja viimeiseksi testamenttia. Viidennessä luvussa tarkastelen toimeksiantajan 20–40 -vuotiaille asiakkaille lähetetyn kyselyn avulla saatuja tuloksia ja viimeisessä eli kuudennessa luvussa kerron tekemiäni johtopäätöksiä ja arvioin tutkimuksen luotettavuutta reliabiliteetin sekä validiteetin kannalta. Tutkimuksen reliabiliudella tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta eli mittauksen tai tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös tutkimuksen validiudella, jolla tarkoitetaan mittarin tai tutkimuksen kykyä mitata juuri sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata (Hirsjärvi ym. 2008, 226). Lopuksi arvioin vielä itse opinnäytetyöprosessia.

Tutkimuksen aihe on seurausta toimeksiantajayrityksen halusta saada tietoa asiakkaidensa tietämyksestä ja kiinnostuksesta lainopillisia palveluita kohtaan. Tutkimusaineisto kerätään sähköisellä kyselyllä, jonka avulla saaduilla tiedoilla pystytään muun muassa kohdistamaan paremmin markkinointi. Katsoimme yhdessä toimeksiantajan kanssa tutkimuksen ajankohtaiseksi, sillä erityisesti edunvalvontavaltakirja on monelle vielä vieras ja se sekoitetaan usein edunvalvonnan alaisena olemiseen. Myös testamentin merkitys korostuu uusperheiden yhä lisääntyessä ja näin myös perinnönjaon monimutkaistuessa. Toisaalta testamentin merkitys korostuu myös avoliitossa olevien parien välillä, sillä harvoin mietitään mitä avopuolisolle

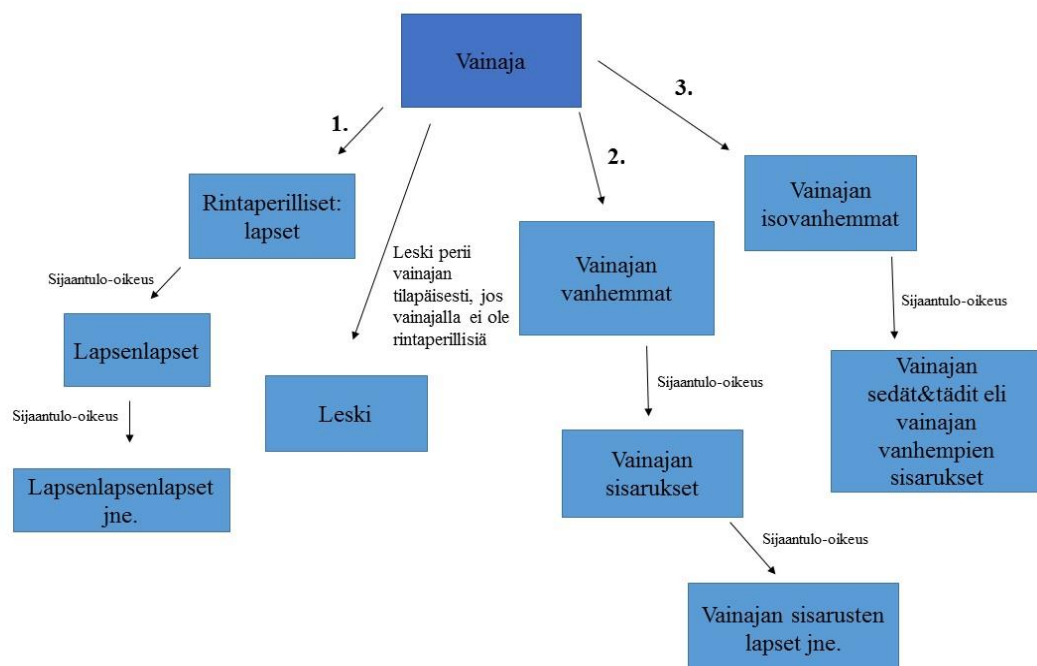
käy, jos toinen puoliso kuolee, häviääkö jälkeen jääneeltä puolisolta esimerkiksi katto pään päältä?

Tutkimuksessa käsiteltyjä aiheita on tarkasteltu aiemmissä tutkimuksissa monista eri näkökulmista, usein kuitenkin paljon rajatummin kuin tässä tutkimuksessa. Esimerkiksi Tia Mustonen on vuonna 2016 tekemässään pro graduissa tutkinut avioehtosopimuksen pätemättömyyttä ja osituksen esisopimusta. Mustonen tutkii työssään oikeudellisesta näkökulmasta erityisesti avioehtosopimuksen muotovaatimuksia sekä niiden soveltamista ja pätemättömäksi julistetun avioehtosopimuksen käyttöarvoa osituksen sovittelussa (Mustonen 2016, 3). Myös edunvalvontavaltakirjaa sekä testamenttia on tutkittu erityisesti oikeudellisesta näkökulmasta kuten Pekka Tiensuu pro gradu -tutkielmassaan vuonna 2016. Tiensuu on tutkinut edunvalvontavaltuutusta ja valtuutuksen antajan itsemääräämisoikeutta tarkastellen erityisesti sitä, miten hyvin sekä millä tavoin edunvalvontavaltuutus takaa valtuutuksen antaneiden henkilöiden itsemääräämisoikeuden toteutumisen (Tiensuu 2016, 4). Edunvalvontavaltuutusta onkin sivuttu muutenkin erilaisissa itsemääräämisoikeutta käsittelevissä tutkimuksissa, kuten Kirsi Koskimäen vuonna 2017 julkaistussa työssä *Itsemääräämisoikeus – näkemyksiä ja kokemuksia vanhussosiaalityössä*. Edellä mainitussa tutkimuksessa edunvalvontavaltuutusta sivutaan siis sosiaalitieteen näkökulmasta. Testamenttia on oikeudellisesta näkökulmasta puolestaan tutkinut esimerkiksi Pilvi Palomäki pro gradu -työssään vuodelta 2016, joka käsittelee testamenttiehtoja sekä päätäntävällän delegointia testamenttivapauden toteuttamisessa. Palomäen tutkielman pääaiheita ovat siis olleet testamenttiehdot sekä päätäntävällän delegointi (Palomäki 2016, 12).

Tässä tutkimuksessa keskityn tarkastelemaan avioehtosopimusta, edunvalvontavaltakirjaa sekä testamenttia talousoikeudellisesta näkökulmasta keskittyen erityisesti siihen, miten niillä pystytään vaikuttamaan omaan omaisuuteen, jäämistöön ja molempien edellä mainitun hallintaan. Tämän näkökulman valitsemiseen on vaikuttanut niin oma mielenkiinto käsiteltäviä aiheita kohtaan taloudelliselta näkökulmalta sekä toimeksiantajan halu saada tietoa asiakkaistaan. Toisaalta toimeksiantaja toimii alalla, jossa asiakkaiden varallisuus on läsnä koko ajan.

1.2 Keskeisimpiä käsitteitä

Tutkimuksessa esiintyy muutamia käsitteitä, jotka liittyvät läheisesti tutkimuksessa käsiteltäviin asiakirjoihin. Tällaisia käsitteitä ovat muun muassa rintaperilliset sekä perimysjärjestys, jotka liittyvät erittäin olennaisesti myös toisiinsa. Rintaperillisillä tarkoitetaan perimysjärjestyksen ensimmäiseen parenteeliin kuuluvia henkilöitä, jotka ovat vainajan eli perinnönjättäjän lapsia. Rintaperillisiä ovat niin perinnönjättäjän biologiset lapset kuin myös adoptio- ja ottolapset (Kangas 2013, 400).

Kuva 1. Perimysjärjestys

Kuvalla 1 havainnollistan Perintökaaren (L 5.2.1965/40) 2 luvun 1–3 pykälien mukaista perimysjärjestystä. Jos vainajalla ei ole ensimmäiseen parenteeliin kuuluvia rintaperillisiä, mutta häneltä jää leski, perii leski vainajan perinnön. Leskenkin kuoltua ensin kuolleelta puolisolta jäänyt omaisuus kuitenkin jaetaan hänen perimysjärjestykseen kuuluvien perillisten kesken eli joko toiseen tai kolmanteen parenteeliin kuuluville perillisille. Toiseen parenteeliin kuuluvat vainajan vanhemmat ja kolmanteen vainajan isovanhemmat. Sijaantulo-oikeus tulee kyseeseen silloin,

kun perillinen on kuollut ennen vainajaa. Tällöin perillisen jälkeläisestä tulee vainajan perillinen. Esimerkiksi jos vainajan lapsi eli rintaperillinen on kuollut, perii vainajan lapsenlapsi hänet sijaantulo-oikeuden nojalla. Perimysjärjestys on olennainen käsite erityisesti testamenttia käsiteltäessä. Rintaperilliset puolestaan esiinnyvät niin avioehtosopimusasioissa kuin myös testamenttiasioissa. Ja vaikkakaan rintaperilliset eivät suoraan ilmene edunvalvontavaltakirja-asioissa, saattaa moni ajatella, että hänen rintaperillisensä pystyvät hoitamaan hänen asioitaan, varsinkin taloudellisia asioita, ilman minkäänlaista valtakirjaa. Tulevathan he lopulta kaiken omaisuuden saamaan.

2 AVIOEHTOSOPIMUS

Avioliitossa puolisoilla on toistensa omaisuuteen avio-oikeus. Avio-oikeus konkretisoituu avioliiton päättyessä, jolloin puolisoilla on oikeus vaatia varallisuuksien taasaamista. Puolisoilla on kuitenkin mahdollisuus määrätä avioehtosopimuksella, mikä omaisuus on avio-oikeuden alaista ja mikä ei. (Lohi 2016, 109.) Tämä luku käsittelee avioehtosopimusta kertoen muun muassa, kuka avioehtosopimuksen voi tehdä ja miten se tulee laatia sekä erilaisia avioehtosopimusvaihtoehtoja. Lopuksi luku käsittelee, myös millaisia vaikutuksia avioehtosopimuksen olemassa ololla saattaa olla tulevaisuudessa.

2.1 Oikeus tehdä avioehtosopimus

Avioehtosopimuksen voi tehdä kihlapari ennen avioliittoa tai puoliset avioliiton solmimisen jälkeen. Kihlakumppaneiden tekemä avioehtosopimus ei kuitenkaan ole pätevä ennen avioliittoa, jonka solmimisen jälkeen sopimus voidaan rekisteröidä. Avioehtosopimuksen solmimisesta ja sisällöstä voivat päättää oikeustoimikelpoiset henkilöt. (Kangas 2013, 290–291.) Avioliittolain (L 13.6.1929/234) kolmannen luvun 42 pykälän mukaan toisen puolison tai kihlakumppanin ollessa vaaavaltainen tai hänen oikeustoimikelpoisuuttaan on rajoitettu, on avioehtosopimuksen tekemiseen hankittava hänen edunvalvojansa kirjallinen suostumus. Puolisoilla on oikeus solmia avioehtosopimus riippumatta heidän mahdollisista yhteisistä rintaperillisistään, toisen puolison rintaperillisistä tai muista perillisistä. (Kangas 2013, 289).

2.2 Avioehtosopimuksen laadinta

Avioehtosopimuksen laadintaan on säädetty tiukkoja muotovaatimuksia, jotta se on pätevä (Kangas 2013, 291). Avioehtosopimus tulee tehdä kirjallisesti (L 13.6.1929/234, 3:42 §) ja sen on oltava päivätty, asianmukaisesti allekirjoitettu sekä kahden esteettömän todistajan oikeaksi todistama (L 13.6.1929/234, 6:66 §). Päiväyksen merkitys korostuu esimerkiksi tilanteessa, jossa sopimuksen syntymisajankohta on todennettava (Lohi 2016, 115). Molempien sopimuskumppaneiden eli

puolisoiden tai kihlakumppaneiden ei tarvitse osallistua avioehtosopimuksen laadintaan eikä heidän tarvitse allekirjoittaa sopimusta samanaikaisesti ollakseen pätevä. Kummankin sopimuskumppanin tulee kuitenkin ilmaista tahtonsa oikeustoimeen sitoutumiseen ja vapaaehtoisesti avioehtosopimus allekirjoittaa. Myöskään todistajien ei tarvitse olla läsnä avioehdon laadinnassa eikä allekirjoitustilaisuudessa. Todistajien tulee kuitenkin varmistua, että kummankin puolison allekirjoitus on oikea. Todistajien ei tarvitse todistaa avioehto samanaikaisesti eikä heidän tarvitse tietää sopimuksen sisältöä eikä sitä, että kyseessä on avioehtosopimus. Riittää, kun kumpikin sopimuskumppani joko vuorollaan allekirjoittaa sopimuksen todistajien ollessa paikalla tai tunnustaa todistajille, että sopimuksessa oleva allekirjoitus on oikea. (Kangas 2013, 292.)

Avioehtosopimus on rekisteröitävä jättämällä se maistraattiin (L 13.6.1929/234 3:43 §) ja se tulee voimaan, kun maistraatti on sen rekisteröinyt (L 13.6.1929/234 3:44 §). Laissa maistraattien eräistä henkilörekistereistä (4.2.2005/57) toisen luvun kuudennessa pykälässä säädetään, että kumpikin sopijapuolista voi jättää muotovaatimukset täyttävän avioehtosopimuksen maistraatille rekisteröitäväksi toista kuulematta. Avioehtosopimuksen rekisteröintiä ei voida kuitenkaan suorittaa, jos puolisoilla on vireillä avioeroasia, tai avioliitto on purkautunut (L 13.6.1929/234, 3:44 §).

Rekisteröinnillä halutaan saattaa avioehto julkiseksi. Pääsääntöisesti avioehtosopimuksen julkisuudesta hyötyvät sopijapuolien velkojat. Rekisteröintivaatimuksella katsotaan olevan positiivisia vaikutuksia myös avioehtosopimuksen muotovaatimusten noudattamiseen ja virheiden vähenemiseen. Maistraatti ei kuitenkaan kontrolloi rekisteröitäväksi jätetyn avioehtosopimuksen virheettömyyttä, minkä vuoksi avioehtosopimus saattaa myöhemmin osoittautua pätemättömäksi. (Lohi 2016, 125.)

2.3 Avioehtomuodot

Avioehtosopimus voi olla joko avio-oikeuden täydellisesti poissulkeva, osittainen tai yksipuolinen. Avio-oikeuden täydellisesti poissulkevalla avioehdolla puoliset

määräävät, ettei heillä kummallakaan ole avio-oikeutta mihinkään toisen omaisuuteen. Pääsääntöisesti katsotaan, että täydellisesti poissulkeva avioehto koskee niin sitä omaisuutta, joka puolisoilla oli ennen avioehtosopimuksen laadintaa kuin myös omaisuutta, jonka puoliso saa sopimuksen laadinnan jälkeen. Osittaisella avioehdolla puoliset määräävät, ettei heillä ole avio-oikeutta tiettyyn toistensa omaisuuteen. Yksipuolisella avioehdolla puoliset puolestaan määräävät, ettei toisella heistä ole mihinkään tai tiettyyn toisen puolison omaisuuteen avio-oikeutta. (Kangas 2013, 288.)

Avioehtosopimukseen voidaan liittää myös erilaisia ehtoja. Tällaiset ehdot voivat olla joko lykkäviä tai purkavia ehtoja. Lykkäviksi ehdoiksi katsotaan ehdot, joilla sovitaan, että sopimuksen oikeusvaikutukset alkavat vasta jonkin ennalta määrätyn tapahtuman jälkeen. Purkavia ehtoja ovat ehdot, joiden mukaan sopimus raukeaa jonkin ennalta määrätyn seikan ilmaantuessa. Avioehtosopimukseen voidaan liittää myös ehtoja, joiden mukaan puolisoilla ei ole avio-oikeutta sellaiseen toisen puolison omaisuuteen, jonka hän on saanut ennen avioliittoa tai omaisuuteen, jonka toinen puoliso saa avioliiton aikana lahjana, perintönä tai testamentilla. Avio-oikeus voidaan poistaa myös tietyn omaisuusryhmän kohdalla (osittainen avioehto). Avioehtosopimukseen liitettävät ehdot voivat liittyä myös avioliiton purkautumistapaan. Puolisot voivat sopia muun muassa, ettei heillä ole avio-oikeutta toistensa omaisuuteen, jos avioliitto purkautuu avioeron johdosta. (Kangas 2013, 289.) Esimerkkinä Korkeimman oikeuden ennakkopäätös KKO:2000:100, jossa puoliset oli tuomittu avioeroon. Heillä oli kuitenkin avioehtosopimus, jolla oli sovittu täydellisesti poissulkevan avioehdon olevan voimassa avioliiton päättyessä avioeroon. Avioliiton päättyessä toisen puolison kuolemaan, leskellä olisi avio-oikeus kuolleen puolison omaisuuteen. Käräjäoikeus sekä hovioikeus katsoivat avioehtosopimuksen pätemättömäksi ja perusteli pätemättömyyttä sillä, että avioehtosopimuksessa oleva kyseisenlainen ehto oli Avioliittolain (13.6.1929/234) 41 pykälän 2 momentin vastainen. Korkein oikeus katsoi sopimuksen kuitenkin päteväksi. (KKO:2000:100.)

2.4 Avioehtosopimuksen vaikutukset tulevaisuudessa

Avioehtosopimuksen vaikutukset konkretisoituvat avioliiton päättyessä. Avioliitto voi päättyä joko avioeroon tai toisen puolison kuolemaan. Avioehtosopimuksella vaikutetaan siis siihen, miten omaisuus jaetaan avioliiton päättyttyä omaisuuden osituksessa eli puolisojen omaisuuksien jakamisessa. Avioehdon tärkeimpänä vaikutuksena pidetään sitä, että varakkaamman puolison ei tarvitse luovuttaa omaisuuttaan vähemmän omistavalle puolisolle (Norri 2017, 22). Jos puolisoilla on ollut täydellisesti poissulkeva avioehto, puoliset pitävät oman omaisuutensa itsellään. (Oikeuslaitos 2018.) Tällöin suoritetaan omaisuuden erottelu eli erotellaan puolisojen omaisuus toisistaan.

Jos puolisoilla puolestaan on yksipuolinen avioehto, eli avio-oikeuden ulkopuolelle on rajattu esimerkiksi toisen puolison omistama kesämökki, jaetaan puolisojen muu omaisuus tasan niin, että kesämökki jää omaisuuden osituksen ulkopuolelle (Oikeuslaitos 2018). Avioehtosopimus onkin kätevä tapa estää esimerkiksi suvussa kulkeneen perinnön siirtyminen toiselle omistajalle. Yksipuolinen avioehto voi koskea myös kaikkea toisen puolison omaisuutta, jolloin ainoastaan toisella puolisoilla on avio-oikeus toisen puolison omaisuuteen. Tällöin tämä toisen puolison omaisuus, joka on avio-oikeuden alaista, jaetaan puolisojen kesken tasan. Mäntylän (2013, 30) mukaan yksipuolinen avioehto on paras keino turvata lesken asema jäämistöosituksessa. Ehdon kohdistuessa lesken koko omaisuuteen, saa hän pitää oman omaisuutensa ja sen lisäksi hän saa vielä tasinkona puolet puolisonsa omaisuudesta (Mäntylä 2013, 31). Jos puolisoilla on laadittuna osittainen avioehto, jonka mukaan heillä ei esimerkiksi ole avio-oikeutta sellaiseen toistensa omaisuuteen, joka heillä oli ennen avioliittoa, suoritetaan omaisuuden ositus sen omaisuuden osalta, jonka puoliset ovat saaneet avioliiton solmimisen jälkeen.

Avioehtosopimuksen vaikutukset tulevat voimaan niin avioliiton päättyessä avioeroon kuin toisen puolison kuolemaan, ellei avioehtosopimukseen ole liitetty ehtoa, että sopimus on voimassa ainoastaan silloin, jos avioliitto päättyy avioeroon (Kangas 2013, 289). Tästä voisi päätellä, että tällaisen ehdon puuttuessa, omaisuuden

erottelu tai ositus toimitetaan lesken ja vainajan rintaperillisten kesken. Avioehtosopimuksella voidaan vaikuttaa siis myös siihen, miten omaisuus jakautuu avioliiton päättyessä toisen puolison kuolemaan. On siis nähtävissä, että esimerkiksi uusperhetilanteissa täydellisesti poissulkevan avioehdon laatiminen on johdonmukaista, jos halutaan, että puolisoiden omaisuudet tullaan jakamaan heidän omien rintaperillisten kesken. Ilman avioehtosopimusta edellä mainitussa tilanteessa ensin kuolleen puolison jälkeen suoritetaan omaisuuden ositus. Jos kuolleella puolisoilla on enemmän varallisuutta kuin leskellä, joutuu kuolinpesä eli vainajan perilliset maksamaan leskelle tasinkoa. Sittenkin leskenkin kuoltua, siirtyy ensiksi kuolleen puolison omaisuutta lesken perillisille, jotka eivät uusperhetilanteessa ole välttämättä täysin samat kuin ensiksi kuolleella puolisoilla.

Avioehtosopimuksella pystytään siis estämään mahdollisia tulevaisuudessa syntyviä riitoja omaisuuden jaon suhteen, päättyi avioliitto sitten avioeroon tai toisen puolison kuolemaan. Avioehto on kätevä tapa vaikuttaa siihen, miten omaisuus tulevaisuudessa jakautuu, avioliitto kun pakostakin päättyy jossain vaiheessa.

3 EDUNVALVONTAVALTAKIRJA

Edunvalvontavaltakirjalla henkilö voi itse määrätä etukäteen kuka hänen asioitaan hoitaa, jos hän itse tulee myöhemmässä vaiheessa kykenemättömäksi hoitamaan niitä esimerkiksi sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi (Maistraatti 2018). Valtuuttajan tekemä valtakirja perustaa edunvalvontavaltuutuksen, joka tulee voimaan vasta, kun maistraatti on sen vahvistanut. Valtuutettu voi pyytää maistraattia vahvistamaan valtuutuksen, kun valtuuttaja ei ole enää itse kykenevä huolehtimaan asioista, jotka kuuluvat valtuutuksen piiriin. Vasta maistraatin vahvistuksen jälkeen edunvalvontavaltuutettu voi tehdä oikeustoimia valtuuttajan puolesta. Edunvalvontavaltuutuksella toisin sanoen tarkoitetaan edunvalvojan määräämistä. Edunvalvontavaltuutus eroaa edunvalvonnasta olennaisesti siinä, että edunvalvontavaltuutuksessa on kysymys henkilön omaan tahdonilmaisuuksiin perustuvasta edustuksesta. (Antila 2007.) Molempien pyrkimyksenä on kuitenkin luotettavalla tavalla huolehtia niistä asioista, joihin ihmisen oma toimintakyky ei enää riitä (HE 52/2006). Laissa edunvalvontavaltuutuksesta (L 25.5.2007/648) toisessa luvussa yhdeksännessä pykälässä säädetään, että edunvalvontavaltuutus annetaan luovuttamalla valtakirja valtuutetulle tai muulla tavoin ilmoittamalla siitä hänelle

Tässä luvussa kerron muun muassa, kuka edunvalvontavaltakirjan voi tehdä, miten se tehdään ja miten se tulee voimaan. Luvussa kerron myös, kenet valtakirjalla voi valtuuttaa sekä millaisia vaikutuksia edunvalvontavaltakirjan olemassa ololla saattaa olla tulevaisuudessa.

3.1 Oikeus tehdä edunvalvontavaltakirja

Edunvalvontavaltakirjan voi tehdä henkilö, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta ja on kykenevä ymmärtämään valtakirjan merkityksen (L 25.5.2007/648, 2:5 §). Valtuuttajan tulee olla oikeustoimikelpoinen tehdessään edunvalvontavaltakirjan (HE 52/2006). Valtuuttajan oikeustoimikelpoisuutta edunvalvontavaltakirjan tekemiseen arvioidaan kuitenkin tapauskohtaisesti. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota muun muassa siihen, kuinka monimutkaisia määräyksiä valtakirja sisältää.

Pääsääntöisesti edunvalvontavaltakirja tehdään hetkellä, jolloin valtuuttaja on vielä täysin kykenevä hoitamaan asioitaan, mutta myös sellaisen edunvalvontavaltuutuksen tekeminen on mahdollista, joka saatetaan voimaan heti valtuutuksen antamisen jälkeen. Tällaisessa tilanteessa valtuuttajan tulee ymmärtää edunvalvontavaltuutuksen merkitys, vaikka hän ei olisi enää kykenevä huolehtimaan monimutkaisista ja vakaata harkintaa edellyttävistä asioistaan. (Antila 2007, 34.)

3.2 Edunvalvontavaltakirjan laadinta

Edunvalvontavaltakirja on tehtävä kirjallisesti ja kahden todistajan on se oikeaksi todistettava allekirjoituksillaan. Todistajien on oltava samanaikaisesti läsnä valtuuttajan allekirjoittaessa valtakirjan tai, kun hän tunnustaa allekirjoituksensa olevan oikea. Todistajilla tulee olla tiedossa asiakirjan olevan edunvalvontavaltakirja, mutta valtuuttajan ei tarvitse ilmaista heille asiakirjan sisältöä. (L 25.5.2007/648, 2:6 §.) Todistajien allekirjoitusten lisäksi heidän on merkittävä valtakirjaan syntymäaikansa ja yhteystietonsa sekä todistamisen aika ja paikka. Todistajien on todistuslausumassa mainittava myös, että he ovat olleet läsnä samanaikaisesti valtakirjaa todistettaessa. Todistuslausumaan on tehtävä merkintä myös valtuuttajan kyvystä ymmärtää tekemänsä valtakirjan merkitys. (L 25.5.2007/648, 2:7 §.) Valtakirjan todistajana ei saa toimia alle kahdeksantoistavuotias henkilö tai henkilö, joka ei kykene ymmärtämään todistamisen merkitystä esimerkiksi henkisen toiminnan häiriintymisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Todistajana ei myöskään voi toimia valtuuttajan puoliso, valtuuttajan tai hänen puolisonsa lapsi, lapsenlapsi, sisarus, vanhempi tai isovanhempi tai edellä mainittujen puoliso. Todistajana ei myöskään voi olla valtuutettu tai hänen puolisonsa tai heihin edellä mainitussa suhteessa oleva henkilö. (L 25.5.2007/648 2:8 §.)

Jotta edunvalvontavaltakirja olisi pätevä, on sen noudatettava tiettyjä muotovaatimuksia edellä mainittujen lisäksi. Edunvalvontavaltakirjasta on käytävä ilmi valtuuttamistarkoitus, jolla tarkoitetaan valtuuttajan tarkoitusta oikeuttaa valtuutettu edustamaan häntä. Valtuuttamistarkoitus täyttyy esimerkiksi otsikoimalla asiakirja edunvalvontavaltakirjaksi tai edunvalvontavaltuutukseksi. Edunvalvontavaltakirjasta on käytävä ilmi myös valtuutetun kelpoisuus eli toisin sanoen ne asiat, joissa

valtuutettu on oikeutettu edustamaan valtuuttajaa. Valtuutetun kelpoisuus voidaan määritellä yleisluontoisesti tai hyvin yksilöllisesti. Valtakirjassa voidaan myös rajata asioita, joita valtuutettu ei ole kelpoinen hoitamaan. Kolmas muotovaatimus vaatii, että valtakirjasta ilmenevät valtuuttajan ja valtuutetun nimet. Muut yksilöintitiedot tuovat valtakirjaan selkeyttä, mutta eivät ole pakollisia. Neljäs muotovaatimus on voimaantuloehto eli määräys, jolla määrätään valtuutuksen tulevan voimaan valtuuttajan tullessa kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi. (Antila 2007, 39–40.) Edunvalvontavaltakirja voi siis olla yleisluontoinen tai yksilöity, koski se sitten niin taloudellisten asioiden kuin myös henkilöä koskevien asioiden hoitamista (HE 52/2006).

Valtuuttaja voi peruuttaa edunvalvontavaltuutuksen aina ennen valtuutuksen voimaantuloa, kunhan hän on kykenevä ymmärtämään peruuttamisen merkityksen. Peruuttaminen tapahtuu ottamalla valtakirja pois valtuutetulta ja hävittämällä se. Myös tekemällä uuden edunvalvontavaltakirjan, voi perua aikaisemman valtuutuksen ristiriitaisten määräysten osalta. (Kangas 2013, 232–233.)

3.3 Valtuutettu

Lain mukaan valtuutettuna ei voi toimia oikeushenkilö (L 25.5.2007/648, 1:3 §). Edellä mainittua on perustelu valtuuttajan ja valtuutetun välisellä luottamussuhteella, jota pidetään edunvalvontavaltuutuksen peruslähtökohtana (HE 52/2006). Muutoin valtuuttajalla on vapaa päätösvalta siitä, kenelle hän edunvalvontavaltuutuksen antaa eikä valtuutetulle ole säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia (Antila 2007, 25). Valtuutetun on kuitenkin edunvalvontavaltuutuksen vahvistamishetkellä oltava kykenevä ja sopiva toimimaan valtuutettuna (L 25.5.2007/648, 5:24 §). Usein valtuutetuksi valitaan oma puoliso tai lapsi. Valitessa valtuutetuksi oman, samaa ikäluokkaa olevan puolison, on riskinä kuitenkin muun muassa puolison kuolema tai dementoituminen ennen valtuuttajaa, jos valtuutusta tarvitaan vasta korkeammalla iällä. Puolisoilla on myös keskenään paljon taloudellisia kytköksiä, joiden vuoksi valtuutettuna oleva puoliso saattaa olla esteellinen hoitamaan tiettyjä

valtuuttajan asioita. Valtuutetuksi on siis suositeltavaa valita itseään nuorempi henkilö. (Pasanen 2014.)

Valtuuttajalla on oikeus nimetä useampia valtuutettuja niin tahtoessaan. Valtuutetut voidaan määrätä hoitamaan eri asioita, kuten toinen taloudellisia asioita ja toinen muita asioita. Valtuutetut voidaan valtuuttaa hoitamaan myös samoja tehtäviä joko yhdessä tai erikseen. (Antila 2007, 27.)

Edunvalvontavaltakirjaan voidaan nimetä myös varavaltuutettu, jolla valtuuttaja voi varautua siihen, että varsinainen valtuutettu tulee estyneeksi hoitamaan tehtävänsä esimerkiksi sairauden, esteellisyyden tai muun tilapäisen syyn vuoksi. Valtakirjassa voidaan nimetä myös toissijainen valtuutettu, jolla tarkoitetaan henkilöä, joka tulee valtuutetuksi, jos varsinainen valtuutettu ei ota tehtävää vastaan, luopuu siitä tai tulee pysyvästi estyneeksi hoitamaan sitä. (L 25.5.2007/648, 1:4 §.) Valtuuttaja voi nimetä varavaltuutetuksi ja toissijaiseksi valtuutetuksi saman henkilön (Antila 2007, 28).

Valtuutetun toiminta perustuu valtuuttajan luottamukseen, jonka vuoksi hänen toimiaan ei erityisesti valvota. On kuitenkin haluttu, että mahdollisissa väärinkäyttötilanteissa väärinkäytöt voidaan selvittää myöhemmin, jonka vuoksi valtuutetun on annettava holhousviranomaiselle luettelo niistä valtuuttajan varoista ja veloista, joita valtuutetulla on valta hoitaa. Valtuutetun tulee myös pitää tiliä toimenpiteistään ja annettava tili holhousviranomaiselle tämän sitä pyytäessä. Jos valtuuttaja kuitenkin haluaa, että valtuutettua valvotaan tiukemmin kuin laissa säädetään, voi hän valtakirjassa yksilöidä valvovan tahon ja määrätä, että valtuutettu joutuu tekemään tälle valvovalle taholle tilin määrääjoin. (HE 52/2006.)

3.4 Voimaantulo

Edunvalvontavaltuutus ei tule voimaan valtakirjan allekirjoittamishetkellä vaan valtuuttaja tekee sen varautuakseen siihen mahdollisuuteen, että hän itse myöhemmässä tulevaisuudessa tulee kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan ja ajamaan

omaa etuaan. Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo edellyttää vahvistusta viranomaiselta. (Kangas 2013, 232–233.) Holhousviranomaisen eli maistraatti vahvistaa edunvalvontavaltuutuksen valtuutetun hakemuksesta sen täyttäessä seuraavat laissa määrättyt kriteerit. Valtuuttaja on ollut täysi-ikäinen tehdessään edunvalvontavaltakirjan ja valtakirja täyttää laissa asetetut muotovaatimukset. Valtakirjan voimaantulohetkellä eli maistraatin vahvistaessa sen, valtuuttaja on tullut kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan, joita valtuutus koskee, sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi. Valtuutetun tulee esittää holhousviranomaiselle alkuperäinen valtakirja sekä lääkärinlausunto tai muu luotettava selvitys siitä, ettei valtuuttaja ole enää kykenevä huolehtimaan asioistaan, joita edunvalvontavaltuutus koskee. (L 25.5.2007/648, 5:24 §.)

Edunvalvontavaltuutus ei kuitenkaan ole välttämättä lopullinen. Valtuutus voidaan lakkauttaa, jos valtuuttaja kykenee ymmärtämään edunvalvontavaltuutuksen peruuttamisen merkityksen. Jo voimaan tulleen valtuutuksen peruutus vaatii holhousviranomaisen vahvistuksen. Ennen peruutuksen vahvistamista tulee kuitenkin tutkia valtuuttajan kyky ymmärtää peruuttamisen merkitys. Edunvalvontavaltuutus voi loppua myös valtuuttajan kuolemaan tai valtuutetun tehtävästä luopumiseen. (HE 52/2006.)

3.5 Vaikutukset tulevaisuudessa

Edunvalvontavaltuutus on hyvä keino varautua myöhemmässä tulevaisuudessa mahdollisesti sattuviin ennalta odottamattomiin tai odotettuihin tapahtumiin, jotka aiheuttavat edunvalvonnan tarpeen. Sitä suositellaan jokaiselle täysi-ikäiselle, sillä esimerkiksi pysyvä vammautuminen voi tapahtua kenelle vain esimerkiksi autokolarissa (Vilpponen 2016). Toisaalta myös tilapäisen edunvalvonnan tarve voi tulla joskus ajankohtaiseksi kenelle vain, jolloin edunvalvontavaltuutus on voimassa vain sen ajan kuin se on tarpeen. Ilman edunvalvontavaltuutusta läheisten on vaikea hoitaa edunvalvonnan tarpeessa olevan asioita, esimerkiksi pankkiasioita, kuten laskujen maksuja.

Edunvalvontavaltuutuksella voi varautua muun muassa mahdolliseen oikeustoimikelpoisuuden menettämiseen vanhemmalla iällä esimerkiksi dementian johdosta. Toisaalta edunvalvontavaltuutuksella voidaan varautua mahdolliseen lähitulevaisuudessa sattuvaan onnettomuuteen, joka voi aiheuttaa esimerkiksi tilapäisen oikeustoimikelpoisuuden menettämisen tai kyvyttömyyden huolehtia omasta edusta. Edunvalvontavaltuutuksella voi varautua mahdollisen jo tiedossa olevan sairauden tulevaisuudessa aiheuttamaan oikeustoimikelpoisuuden menettämiseen tai kyvyttömyyteen huolehtia omista asioistaan. Toisaalta voi käydä myös niin, että tehty edunvalvontavaltakirja jää tarpeettomaksi valtuuttajan säilyttäessä oikeustoimikelpoisuutensa koko elämänsä ajan. (Kangas 2013, 232)

Edunvalvontavaltuutuksen laatimisella voidaan välttää mahdollisesti tulevaisuudessa läheiselle aiheutuvaa byrokratiaa mahdollisen edunvalvojan tehtävän johdosta (Anttila 2014). Edunvalvojalla tarkoitetaan maistraatin tai tuomioistuimen määräämää henkilöä, jonka toimiminen on yleensä jähmeämpää ja hankalampaa kuin edunvalvontavaltuutettuna toimiminen. Edunvalvoja voi olla läheinen tai yleinen edunvalvoja eli edunvalvontatoimistossa työskentelevä henkilö. (Vilpponen 2016.) Edunvalvontavaltuutus tekee valtuuttajan asioiden hoidosta joustavampaa sekä helpompaa verrattuna viranomaisen määräämänä edunvalvojana toimimiseen (Anttila 2014). Virallisen edunvalvonnan toimintaa säätelee laki, jonka vuoksi toiminta ei välttämättä aina ole edunvalvottavan edun mukaista (Lampinen-Kinnari 2017).

Edunvalvontavaltuutuksen laatimisen ansiosta laatija voi olla rauhallisin mielin, sillä jos jotain tapahtuu, tulee hänen asioitaan hoitamaan luotettu henkilö niillä tavoilla, joilla valtuuttaja on itse määritellyt. Näin valtuuttaja voi myös varmistaa elämänlaatunsa ja arvojensa kunnioittamisen. Edunvalvontavaltuutuksella pystyy myös vahvistamaan itsemääräämisoikeuttaan, sillä ilmaistua tahtoa tulee noudattaa. Toisaalta edunvalvontavaltuutus tuo helpotusta myös läheisille, sillä sen avulla heille on selkeää kuka valtuuttajan asioita hoitaa ja miten. Läheisten lisäksi valtuutus selkiyttää viranomaisille ja hoitohenkilökunnalle kuka valtuuttajan asioista päättää ja millä perusteella. Edunvalvontavaltuutus ehkäisee myös väärinkäytöksiä

sekä hyväksikäyttöä, kuten taloudellista hyväksikäyttöä. (Nikumaa & Koponen 2016.)

Edunvalvontavaltuutuksen laatimisella on siis monia eri hyötyjä monelle eri taholle. Valtuutuksen laatimisen jälkeen niin valtuuttaja kuin hänen läheisensä voivat varmistua, että asioiden hoito tulee tulevaisuudessa onnistumaan ja tapahtuu valtuuttajan haluamalla tavalla.

4 TESTAMENTTI

Testamentilla tarkoitetaan oikeustoimea, jolla omistaja määrää omaisuutensa kohdalosta kuolemansa jälkeen, toisin sanoen, miten hänen omaisuus jaetaan. Testamentti on kuolemanvarainen, vastikkeeton sekä yksipuolinen oikeustoimi. (Kangas 2013, 513.) Tässä luvussa tarkastellaan testamentin laadintaa, erilaisia testamenttimuotoja sekä testamentin olemassa olon hyötyjä tulevaisuudessa.

4.1 Testamentin laadinta

Perintökaaren (L 5.2.1965/40) yhdeksännen luvun ensimmäisen pykälän mukaan testamentin voi tehdä kahdeksantoista vuotta täyttänyt henkilö tai henkilö, joka on tai on ollut naimisissa. Viisitoistavuotias henkilö voi testamentata sellaista omaisuutta, jota hänellä on muutoinkin oikeus itse hallita (L 5.2.1965/40, 9:1 §). Testamentin on kelpoinen tekemään myös henkilö, joka on julistettu vajaavaltaiseksi (Kangas 2013, 516.)

Testamentti on tehtävä kirjallisesti ja kahden todistajan on samanaikaisesti läsnäolevana todistettava tekijän allekirjoitus oikeaksi allekirjoituksillaan. Todistajien tulee tietää, että todistettava asiakirja on testamentti, mutta tekijän ei tarvitse kertoa heille testamentin sisältöä. Testamenttiin on merkittävä myös todistajien ammatit ja asuinpaikat sekä todistamisen paikka ja aika. Testamentti voi olla myös niin sanottu hätätilatestamentti, joka voidaan tehdä suullisesti kahden esteettömän todistajan läsnäollessa tai kirjallisesti ilman todistajia allekirjoituksella varustettuna. Hätätilatestamentti raukeaa, jos sen tekijällä on ollut kolme kuukautta aikaa tehdä muotovaatimukset täyttävä testamentti. (L 5.2.1965/40, 10:1–3 §.)

Todistajana ei voi toimia alle viisitoistavuotias henkilö eikä henkilö, joka ei sielun toiminnan häiriön vuoksi ole kykenevä todistamaan. Todistajana ei voi myöskään toimia testamentin tekijän puoliso, tekijän vanhemmat tai isovanhemmat jne, tekijän lapset tai lapsenlapset jne. eikä tekijän lanko, sisarus tai sisaruksen puoliso. To-

distaja on esteellinen todistamaan myös silloin, jos testamentti tehdään hänen, hänen puolisonsa tai muun edellä mainitussa sukulaisuussuhteessa olevan henkilön hyväksi. (L 5.2.1965/40, 10:4 §.)

4.2 Testamenttiluokitukset

Testamentit jaetaan pääsääntöisesti yleistestamentteihin ja erityisjälkisaadoksiin, jotka puolestaan voidaan ryhmitellä esimerkiksi omistus-, hallinta- ja tuotto-oikeustestamentteihin. Erottelulla halutaan selvittää testamentin saajan osakkuusasemaa kuolinpesään. (Kangas 2013, 519.) Kuolinpesällä tarkoitetaan vainajan omaisuutta varoineen ja velkoineen ennen perinnönjakoa (Tilastokeskus 2018).

4.2.1 Yleistestamentti

Yleistestamentti tuottaa sen saajalle samantyyppisen aseman kuin perillisillä lain mukaan on. Yleistestamentin saaja on siis myös kuolinpesän osakas. (Kangas 2018, 538.) Yleistestamentin saajan oikeus pesään on ilmaistu suhteellisesti, eli toisin sanoen hän saa esimerkiksi koko pesän tai tietyn murto-osan siitä (Hoppu & Hoppu 2011, 410). Yleistestamentin saajaksi katsotaan myös henkilö, jolle testamentin tekijä jättää kaiken lopun omaisuuden, joka jää muiden määräysten täyttämisen jälkeen (Kangas 2013, 519). Yleistestamentissa ei suoraan ilmene, mitä omaisuutta testamentin saaja saa. (Hoppu & Hoppu 2011, 410.)

4.2.2 Erityistestamentti eli legaatti

Erityistestamentissa eli legaatissa ilmenee etuus, joka sen saajalle tulee. Erityistestamentin saaja ei pääsääntöisesti ole kuolinpesän osakas yleistestamentin saajan tavoin. (Hoppu & Hoppu 2011, 410.) Legaatin saaja voi kuitenkin olla kuolinpesän osakas esimerkiksi silloin, kun legaatti on tehty rintaperilliselle. Pääsääntöisessä tilanteessa, jossa legaatin saaja ei ole kuolinpesän osakas, tulee legaatti täyttää jo pesänselvitys vaiheessa (Kangas 2013, 519.) Legaatit voidaan jakaa kolmeen luokkaan, jotka ovat esinelegaatti, jolloin saajalle annetaan tietty esine omistusoikeuk-

sin tai raha- eli velvoiteoikeudellinen legaatti, jolloin saajalle annetaan tietty arvo- määrä. Kolmas luokka on käyttö- tai tuotto-oikeustestamentit, jolloin saajalle annetaan omaisuutta omistusoikeutta vähäisemmin oikeuksin. (Kangas 2018, 539.)

Omistusoikeustestamentti

Omistusoikeustestamentti voi olla joko täysi tai rajoitettu omistusoikeustestamentti. Täyden omistusoikeustestamentin saajalla on täysi valta käyttää saamaansa omaisuutta omaksi hyväkseen tai lahjoittaa se kenelle tahansa. Omistusoikeustestamentilla saatu omaisuus myös periytyy testamentin saajan perillisille ja testamentin saanut voi edelleen testamentata omistusoikeustestamentilla saamaansa omaisuutta. Rajoitettua omistusoikeustestamenttia kutsutaan myös vallintatestamentiksi. Vallintatestamentin saajalla on siis eläessään täysi oikeus määrätä vallintatestamentilla saadusta omaisuudesta, kuten sen myynnistä tai lahjoittamisesta, mutta hän ei voi kyseistä omaisuutta testamentata. Vallintaoikeustestamentin tekijä on siis määrännyt testamentatulle omaisuudelle toissijaisen saajan ensisaajan kuoltua. (Kangas 2018, 541–542.)

Käyttö- eli hallintaoikeustestamentti

Käyttö- eli hallintaoikeustestamentin saaneella on oikeus käyttää ja hallita omaisuutta sekä nauttia sen tuottamista tuotoista. Käyttöoikeustestamentin alaisen omaisuuden pääomahyöty kuitenkin kuuluu omistajalle. Käyttöoikeustestamentti on hyvä vaihtoehto esimerkiksi silloin, kun halutaan turvata käyttöoikeuden haltijan asema ja samalla varmistaa, että käyttöoikeustestamentin saanut ei hävitä omaisuutta omistajan vahingoksi. Omistajan tulee sietää käyttöoikeutta niin kauan kuin käyttöoikeus kestää. Yleensä käyttöoikeus loppuu sen haltijan kuollessa. Käyttöoikeustestamentilla voidaan kohdistaa käyttöoikeus joko kaikkeen jäämistöön tai osaan siitä, mutta se ei voi kuitenkaan loukata lakiosaa, sillä rintaperillisillä on oikeus saada lakiosansa rajoituksetta. Käyttöoikeustestamentin saaja ei ole kuolinpesän osakas, sillä käyttöoikeustestamentti katsotaan kuuluvan erityisjälkikäädösten ryhmään. Käyttö- eli hallintaoikeustestamentti voidaan rajoittaa koskemaan ainoastaan omaisuuden tuottamia tuottoja, jolloin kyseessä on niin sanottu tuotto-oikeustestamentti. (Kangas 2018, 540.)

4.3 Testamentin hyödyt

Testamentilla vaikutetaan suoraan siihen, miten kuoleman jälkeen jäävä omaisuus eli perintö jaetaan. Ilman testamenttia perintö jaetaan vainajan perillisille lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaan. Testamentilla pystytään siis syrjäyttämään perimysjärjestys lukuun ottamatta rintaperillisten lakiosaan perustuvaa osuutta perinnöstä. (Kangas 2013, 513.) Lakiosalla tarkoitetaan puolta lakimääräisen perintöosan arvosta (L 5.2.1965/40, 7:1.2 §).

Testamentin laatiminen on hyödyllistä varsinkin henkilöille, joilla ei ole perimysjärjestyksen mukaisia perillisiä, sillä tällöin omaisuus menee valtiolle. Toisaalta testamentin laatiminen on kannattavaa myös silloin, kun perimysjärjestykseen kuuluvat sukulaiset eivät ole perinnönjättäjälle läheisiä. Tällöin perintö saattaa mennä sellaiselle, jolle perinnönjättäjä ei halua sen menevän tai sellaiselle, joka ei sitä lainkaan tarvitse. (Norri 2017, 161.) Tällaisen henkilön, jolla ei ole perillisiä tai he eivät ole läheisiä, on siis kannattavaa testamentilla jättää omaisuutensa haluamalleen henkilölle, kuten ystävälleen tai esimerkiksi jollekin kannattamalleen hyväntekeväisyysyhdistykselle.

Edellä mainittujen seikkojen perusteella voidaan päätellä myös, että testamentin laatiminen on kannattavaa esimerkiksi lapsettomilla aviopareilla eli henkilöillä, joilla ei ole rintaperillisiä. Tällöin toisen puolison kuollessa, hänen perintönsä siirtyy suoraan lopulliselle omistajalle. Ilman testamenttia kuolleen puolison omaisuus jäisi ensin leskelle ja vasta lesken kuoleman jälkeen ensiksi kuolleelta puolisoilta jäänyt omaisuus siirtyisi hänen perillisilleen. Tämä saattaisi aiheuttaa riitoja ja sekaannusta, kun perinnönjaossa olisi mukana molempien puolisoitten perilliset, vaikka toinen puolisoista olisi kuollut ajat sitten.

Testamentin avulla perinnönjättäjän on halutessaan mahdollista sulkea pois testamentin saajan puolison avio-oikeus saatuun omaisuuteen. Testamentin teko on siis kannattavaa, vaikka omaisuus menisi jo lainkin nojalla rintaperillisille, jos perinnönjättäjä haluaa, ettei hänen miniöillään tai vävyillään ole mitään oikeutta perin-

nöllä saatuun omaisuuteen. Tällöin testamentti takaa sen, ettei rintaperillisen avio- puoliso tule saamaan osuutta lapsen vanhemmiltaan perimään omaisuuteen, testamentin tekijän lapsen avioliiton purkautuessa avioeroon. (Norri 2017, 167.)

Testamentin teolla perinnönjättäjä pystyy siis ehkäisemään tehokkaasti mahdollisesti syntyviä perintöriitoja esimerkiksi määrittelemällä kuka saa mitään. Toisaalta huolellisesti suunnitellulla ja laaditulla testamentilla pystyy myös suunnittelemaan perillisille aiheutuvaa perintöveroa ja minimoimaan sitä.

4.3.1 Keskinäinen testamentti

Keskinäisellä testamentilla tarkoitetaan testamenttia, jolla kaksi henkilöä molemminpuolisesti määrää, että se heistä, joka elää toisen jälkeen, saa pitää molempien omaisuuden. Keskinäisen testamentin tekevät yleensä puoliset, mutta myös esimerkiksi yhdessä asuvat sisarukset voivat sen tehdä. (Norri 2017, 121.) Edellä mainitusta voidaan siis päätellä, että keskinäisen testamentin teko esimerkiksi avopuolisoiden välillä on suositeltavaa erityisesti tilanteessa, jossa puolisoilla on yhteinen asunto ja mahdollinen asuntolaina eikä yhteisiä lapsia, sillä avopuolisot eivät peri toisiaan. Keskinäisellä testamentilla pystytään siis turvaamaan jälkeen jääneen puolison asuminen. Puolisoiden keskinäisen testamentin ansiosta kuolinpesä säilyy koskemattomana niin kauan kuin toinen puolisoista elää ja perinnönjako suoritetaan vasta, kun molemmat puoliset ovat kuolleet (Norri 2017, 121).

4.3.2 Käyttöoikeustestamentti

Käyttö- eli hallintaoikeustestamentin tekijä pystyy turvaamaan käyttöoikeuden haltijan aseman varmistamalla kuitenkin samalla, ettei hän vahingoita omaisuutta omistajan vahingoksi. Käyttöoikeustestamentti on hyvä vaihtoehto siis esimerkiksi avopuolisolle testamentin tekijän halutessa suojata avopuolison asema kuitenkin niin, että mahdolliset rintaperilliset tai muut perilliset omistavat omaisuuden ja tulevat saamaan sen haltuunsa tulevaisuudessa. Käyttöoikeustestamentti on myös hyvä verosuunnittelukeino, sillä käyttöoikeuden saaja ei joudu maksamaan perintöveroa, kun omistusoikeuden saaja puolestaan saa vähennyksiä verotuksesta käyttöoikeuden aiheuttamasta rasitteesta. (Kangas 2018, 529.)

Esimerkkinä kuvittelemani tilanne, jossa testamentin tekijällä on avopuoliso, jonka kanssa hän asuu yksin omistamassaan talossa. Hänellä on myös aikuisia rintaperillisiä eli lapsia edellisestä suhteesta. Ilman testamenttia avopuoliso joutuisi, rintaperillisten niin halutessa, muuttamaan pois kotoaan. Jos talon omistava puoliso on tehnyt avopuolisolle käyttöoikeustestamentin koskien heidän yhteistä kotiaan ja kaikkea sen irtaimistoa, saisi avopuoliso jäädä asumaan kotiinsa ja nauttia sen tuotoista, kuten esimerkiksi marjapensaista myytävien marjojen tuottaman tuoton. Rintaperilliset joutuisivat niin sanotusti sietämään edesmenneen vanhempansa kotona asuvaa käyttöoikeuden haltijaa siihen asti, kun hän kuolee.

Testamentti on siis hyvä keino suunnitella, mitä omaisuudelle tulee tapahtumaan, kun aika sen omistajasta jättää. Kun avioehtosopimuksella ja edunvalvontavaltakirjalla pystytään varautumaan siihen, mitä oman elämän aikana tapahtuu, tulee testamentin vaikutukset voimaan vasta, kun sen tekijästä on jo aika jättänyt. Hyvin suunnitellulla ja laaditulla testamentilla sen tekijä pystyy ennaltaehkäisemään mahdollisia perintöriitoja ja minimoimaan perintöveroja. Toisaalta testamentilla voi myös suosia tiettyjä henkilöitä tai turvata jonkun läheisen henkilön tulevaisuus.

5 EMPIIRINEN TUTKIMUS

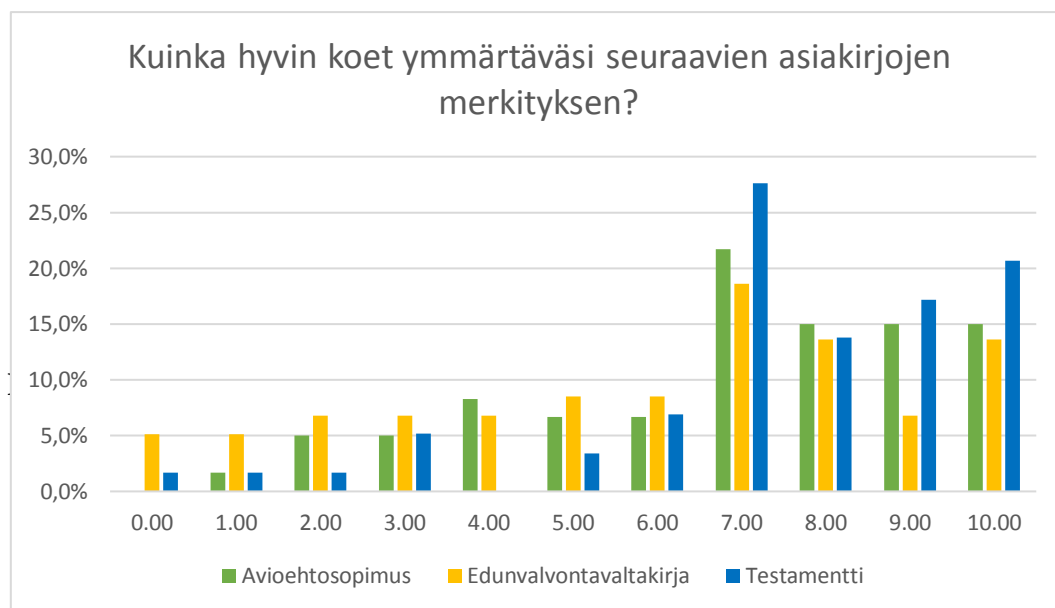
Tässä luvussa tarkastelen toimeksiantajan 20–40 -vuotiaille asiakkaille lähetetyn kyselyn tuloksia. Kysely lähetettiin sähköisesti, sillä sen katsottiin olevan paras vaihtoehto kyseessä olevalle kohderyhmälle muun muassa vastausten anonymiteetin ja erityisesti sähköisyyden ansioista. Vastausaikaa annettiin 12 päivää. Kyselyllä haluttiin saada tietoa erityisesti asiakkaiden tietämyksestä tutkimuksessa käsiteltäviä asiakirjoja kohtaan. Kyselyn vastausprosentti (2,61 %) jäi melko pieneksi, sillä vastauksia saatiin ainoastaan 61 kappaletta. Vastauksia saatiin kuitenkin hyvin tasaisesti jokaiselta ikäryhmältä, jotka olivat 20–25 vuotta, 26–30 vuotta, 31–35 vuotta ja 36–40 vuotta. Vastaajista enemmistö oli kuitenkin naisia (67 %). Kyselyyn vastasi melko tasaisesti niin naimattomat (33 %) kuin myös avioliitossa (30 %) tai avoliitossa (36 %) olevat. Vastaajista yksi oli eronnut. Naimattomista suurin osa kuului ikäryhmään 20–25 -vuotiaat, kun taas avoliitossa olevista suurin osa oli 26–30 -vuotiaita. 31–40 -vuotiaista suurin osa puolestaan oli avioliitossa.

5.1 Oletko tietoinen toimeksiantajayrityksen tarjoamista lainopillisista palveluista?

Ensimmäiseen kysymykseen oli kolme vastausvaihtoehtoja, jotka olivat: olen tietoinen ja olen käyttänyt niitä, olen tietoinen, mutta en ole käyttänyt niitä tai en ole tietoinen. Puolet vastaajista ei ollut tietoisia toimeksiantajan tarjoamista lainopillisista palveluista. Toisesta puolesta 20 % oli tietoisia ja käyttänyt lainopillisia palveluita ja 30 % oli ainoastaan tietoisia, mutta ei käyttänyt niitä. Vastauksissa oli merkittäviä ikäeroja: 20–25 -vuotiaista vastaajista 79 % ei ollut tietoisia tarjotuista palveluista ja 21 % oli tietoisia, mutta ei ollut käyttänyt niitä. 26–30 -vuotiaiden keskuudessa jakaumaa oli jonkin verran enemmän: 47 % ei ollut palveluista tietoisia, 40 % oli tietoisia, mutta ei käyttänyt ja loput 13 % oli tietoisia ja käyttänyt niitä. 31–35 -vuotiaista suurin osa eli 57 % puolestaan oli tietoisia ja oli käyttänyt niitä ja 36 % ei ollut tietoisia. 36–40 -vuotiaista suurin osa eli 54 % oli tietoisia, mutta ei ole käyttänyt niitä ja 31 % ei ollut tietoisia.

5.2 Kuinka hyvin koet ymmärtäväsi seuraavien asiakirjojen merkityksen?

Toinen kysymys oli asteikkokysymys, jossa vastaaja pystyi liukukytkimen avulla valitsemaan asteikolla 0–10, kuinka hyvin hän kokee tuntevansa tutkimuksessa tarkasteltavien asiakirjojen eli avioehtosopimuksen, edunvalvontavaltakirjan ja testamentin merkityksen. Asiakkaan valitessa nollan hän kokee ymmärtävänsä asiakirjojen merkityksen erittäin huonosti ja valitessaan kymmenen erittäin hyvin.

Kaavio 1. Kuinka hyvin koet ymmärtäväsi seuraavien asiakirjojen merkityksen?

Olen määritellyt asteikot seuraavasti:

0–2 = Erittäin huonosti

3–4 = Huonosti

5–6 = Kohtalaisesti

7–8 = Hyvin

9–10 = Erittäin hyvin

Sama jako pätee muissa asteikkokysymyksissä.

Kuten kaaviosta 1 on nähtävissä, asiakirjoista parhaiten tunnettiin testamentti, jonka 80 % vastaajista koki tuntevansa asteikolla 7–10. Testamentin erittäin hyvin koki tuntevansa 38 % vastaajista ja hyvin koki tuntevansa 42 % vastaajista. Loput 20 % jakautui niin, että 10 % vastaajista koki tuntevansa testamentin kohtalaisesti,

5 % huonosti ja erittäin huonosti 5 % vastaajista. Toiseksi parhaiten tunnettiin avioehtosopimus, jonka vastauksista 67 % jakautui asteikolle 7–10. Vastaajista 30 % koki tuntevansa avioehtosopimuksen erittäin hyvin ja hyvin 37 % vastaajista. 13 % vastaajista vastasi kohtalaisesti, 13% huonosti sekä 7 % erittäin huonosti. Asiakirjoista edunvalvontavaltakirja tunnettiin huonoiten. Vastauksista 52 % jakautui asteikolle 7–10, joista 20 % erittäin hyvin ja 32 % hyvin. Vastaajista 17 % koki tuntevansa edunvalvontavaltakirjan kohtalaisesti, huonosti 14 % ja erittäin huonosti 17 % vastaajista. Vastauksista eniten asteikolla 0–10 jakautuivat 20–25 -vuotiaiden vastaajien vastaukset, kun taas 31–40 -vuotiaiden vastaajien vastaukset olivat pääsääntöisesti 5–10 välillä. Myös 26–30 -vuotiaiden vastaajien vastaukset sijoittuvat avioehtosopimuksen ja testamentin kohdalla pääsääntöisesti 5–10 väliin, mutta edunvalvontavaltakirjan kohdalla ne sijoittuivat tasaisesti 0–10 väliin.

5.3 Oletko harkinnut seuraavien asiakirjojen laatimista?

Kolmannessa kysymyksessä asiakas pystyi valitsemaan yhden tai useamman vaihtoehdon. Vastausvaihtoehdot olivat avioehtosopimus, edunvalvontavaltakirja, testamentti sekä ”en ole harkinnut minkään edellä mainitun asiakirjan laatimista”. Suurin osa vastaajista ei ollut harkinnut minkään edellä mainitun asiakirjan laatimista. Vähiten oli harkittu edunvalvontavaltakirjan laatimista. Testamentin ja avioehtosopimuksen laatimista oli harkittu yhtä paljon.

Avioehtosopimuksen laatimista olivat harkinneet eniten avioliitossa olevat ja vähiten avioliitossa olevat. Testamentin laatimista olivat puolestaan harkinneet eniten avioliitossa olevat ja vähiten avioliitossa olevat. Edunvalvontavaltakirjan laatimista olivat harkinneet myös eniten avioliitossa olevat ja vähiten naimattomat. Myös eroja ikäryhmien välillä oli havaittavissa, sillä esimerkiksi edunvalvontavaltakirjan laatimista olivat harkinneet eniten 36–40 -vuotiaat ja vähiten 20–25 -vuotiaat. Nuorimmista ikäluokasta 52 % ei muutenkaan ollut harkinnut minkään asiakirjan laatimista, kun taas vanhimmasta ikäluokasta ainoastaan 25 % ei ollut harkinnut minkään asiakirjan laatimista. Tämän voidaan päätellä johtuvan esimerkiksi siitä, että tutkimustulosten mukaan vanhin ikäluokka tuntee parhaiten kyseessä olevat asiakirjat. Avioehtosopimuksen laatimista puolestaan olivat harkinneet eniten 26–30 -

vuotiaat, joista 44 % oli harkinnut sen laatimista. Edellä mainitun voidaan katsoa johtuvan siitä, että suurin osa 26–30 -vuotiaista vastaajista olivat avioliitossa olevia.

5.4 Onko Sinulla laadittuna jokin/jotkut seuraavista asiakirjoista?

Myös neljäs kysymys koostui neljästä eri vaihtoehdosta, joista pystyi halutessaan valitsemaan useamman. Vastausvaihtoehdot olivat lähes samat kuin edellisessä kysymyksessä eli avioehtosopimus, edunvalvontavaltakirja, testamentti sekä ”ei mitään edellä mainituista”. Vastaajista ainoastaan 16 %:lla oli laadittuna jokin asiakirjoista. Vähiten (3,3 %) oli laadittuna avioehtosopimuksia ja nekin olivat laadittuna avioliitossa olevilla. Edunvalvontavaltakirjoja ja testamentteja oli laadittuna saman verran eli 6,7 % kumpaakin. Eniten asiakirjoja oli laadittuna 31–35 -vuotiailla, kun taas 20–25 -vuotiailla ei ollut laadittuna mitään asiakirjoista

5.5 Jos Sinulla on laadittuna jokin edellä mainituista asiakirjoista, missä olet sen laatinut?

Viidenteen kysymykseen odotettiin vastauksia henkilöiltä, jotka vastasivat neljänteen kysymykseen jonkin muun vaihtoehdon kuin ”ei mitään edellä mainituista”. Kysymyksellä haluttiin siis tietää, missä asiakas on asiakirjan laatinut. Vastausvaihtoehdot olivat toimeksiantajayrityksessä, pankissa, lakitoimistossa, itse tai jossain muualla. Suurin osa vastaajista eli 78 % eli seitsemän vastaajaa oli laatinut jonkin asiakirjoista toimeksiantajayrityksessä, 11 % eli yksi vastaaja oli laatinut jonkin asiakirjoista lakitoimistossa ja loput 11 % jossain muualla. Tämä jossain muualla vastaus on kuitenkin aiheeton, sillä vastaaja ei ollut ymmärtänyt, että kysymykseen voi jättää vastaamatta ja hän oli kirjoittanut avoimeen kohtaan, ettei hänellä ole laadittuna mitään edellä mainituista asiakirjoista.

5.6 Oletko tietoinen, että kyseessä olevia asiakirjoja tehdään myös toimeksiantajayrityksessä?

Kuudennella kysymyksellä mitattiin asiakkaiden tietoisuutta toimeksiantajayrityksen tarjoamista lainopillisista palveluista. Vaikka jo ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin ”oletko tietoinen toimeksiantajayrityksen tarjoamista lainopillisista palveluista?”, haluttiin kuudennella kysymyksellä tarkastella ainoastaan tutkimuksen

kohteena olevia asiakirjoja. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä tai en. Vastaajista 61 % ei ollut tietoisia, että myös toimeksiantajayritys tekee kyseessä olevia asiakirjoja. Tämä ei poikennut merkittävästi ensimmäisen kysymyksen vastauksista, jossa suurin osa ei ollut tietoinen toimeksiantajayrityksen tarjoamista lainopillisista palveluista.

5.7 Oletko halukas saamaan lisätietoja?

Seitsemännellä kysymyksellä tiedusteltiin asiakkaiden halua saada lisätietoja kyseessä olevista asiakirjoista. Vastausvaihtoehtoja oli neljä ja niistä pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon. Vaihtoehdot olivat edellisten kysymysten tapaan avioehtosopimus, edunvalvontavaltakirja, testamentti sekä ”en mistään edellä mainitusta”. Katsottiin myös tarpeelliseksi, että asiakkaat voivat jättää yhteystietonsa halutessaan lisätietojen saamiseksi, joten kyselyyn lisättiin avoin kohta: ”halutessasi voit jättää meille yhteystietosi lisätietojen saamiseksi”. Lauseeseen valittiin sana ”halutessasi” kyselyn anonymiteetin säilyttämiseksi, jota oli korostettu kyselyn saatekirjeessä. Vastaajat olisivat voineet kokea lauseen ”jätäthän meille yhteystietosi lisätietojen saamiseksi” ristiriitaiseksi luvattun anonymiteetin kanssa.

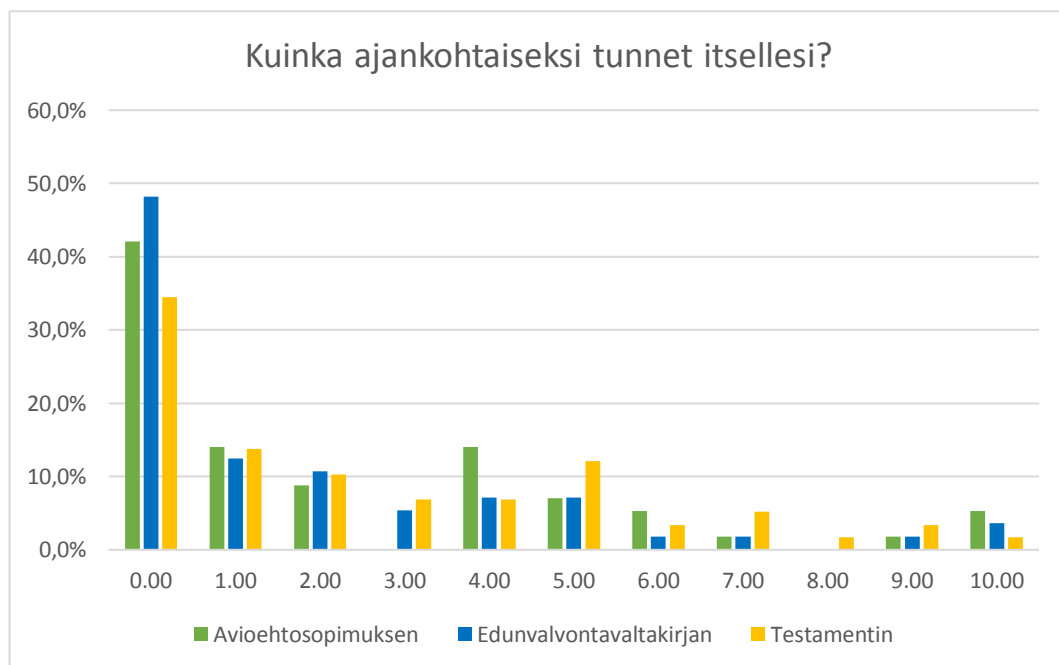
Suurin osa vastaajista eli 74 % ei ollut halukkaita saamaan lisätietoja mistään kysymyksessä olevasta asiakirjasta. Eniten (11,3 %) lisätietoja haluttiin kuitenkin testamentista ja vähiten (7,5 %) avioehtosopimuksesta. Edunvalvontavaltakirjasta lisätietoja halusi 9,4 % vastaajista. Kukaan ei kuitenkaan jättänyt yhteystietojaan lisätietojen saamiseksi.

Tällä kysymyksellä pystyttiin myös mittaamaan vastaajien mielenkiintoa kyseessä olevia asiakirjoja kohtaan. Vähiten lisätietoja mistään asiakirjasta halusivat 20–25 -vuotiaat vastaajat. Avioehtosopimuksesta halusivat lisätietoja eniten 26–30 -vuotiaat vastaajat, kun taas edunvalvontavaltakirjasta eniten lisätietoja halusivat 36–40 -vuotiaat vastaajat. Edunvalvontavaltakirja kiinnosti myös 31–35 -vuotiaita vastaajia. Myös lisätiedot testamentista kiinnostivat eniten 36–40 -vuotiaita vastaajia. Siviilisäädyn mukaan luokiteltuna lisätietojen saaminen kiinnosti vähiten naimattomia ja eniten avoliitossa olevia. Avioehtosopimus kiinnosti luonnollisesti eniten

avoliitossa olevia, kun taas avioliitossa olevia se ei kiinnostanut lainkaan. Lisätietojen saaminen edunvalvontavaltakirjasta ja testamentista kiinnosti myös eniten avoliitossa olevia.

5.8 Kuinka ajankohtaiseksi tunnet itsellesi?

Kahdeksas kysymys oli asteikkokysymys, jossa vastaaja pystyi jälleen liukukytkimen avulla valitsemaan jokaisen asiakirjan kohdalla, kuinka ajankohtaiseksi hänen itselleen kokee asteikolla 0–10. Ääripäät olivat ei lainkaan ajankohtainen sekä erittäin ajankohtainen.

Kaavio 3. Kuinka ajankohtaiseksi tunnet itsellesi?

Vähiten ajankohtaiseksi tunnettiin edunvalvontavaltakirja, jonka vastauksista 71 % sijoittui asteikolle 0–2 eli asiakirjaa ei tunnettu lainkaan ajankohtaiseksi. Vastaa- jista 13 % ei kokenut edunvalvontavaltakirjaa ajankohtaiseksi eli vastaus sijoittui asteikolle 3–4. Jonkin verran ajankohtaiseksi edunvalvontavaltakirjan tunsivat 9 % vastaajista ja ajankohtaiseksi 2 %. Ainoastaan 5 % vastaajista tunsivat edunvalvonta- valtakirjan erittäin ajankohtaiseksi. Avioehtosopimuksen vastaukset jakautuivat niin, että 65 % vastaajista tunsivat avioehtosopimuksen olevan ei lainkaan ajankohtai- nen. Vastaa- jista 14 % ei tuntenut avioehtosopimusta ajankohtaiseksi. Jonkin verran

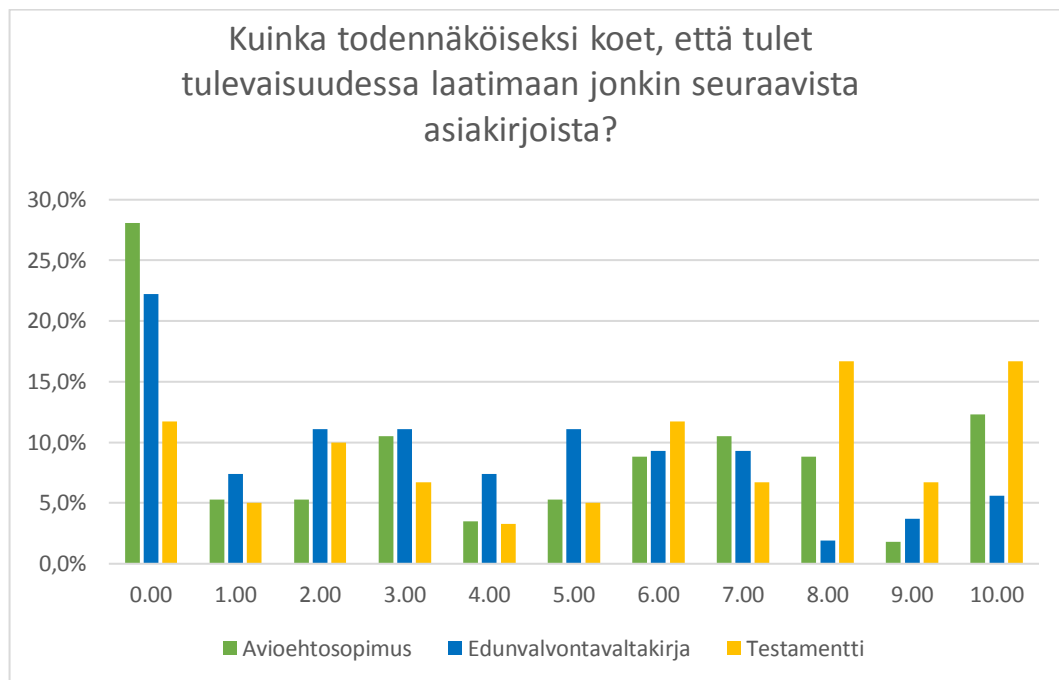
ajankohtaiseksi asiakirjan tunsivat 12 %, ajankohtaiseksi 2 % ja erittäin ajankohtaiseksi 7 %. Testamentin vastaukset jakautuivat jonkin verran enemmän kuin muiden asiakirjojen. Vastaaajista 59 % tunsivat testamentin ei lainkaan ajankohtaiseksi ja 14 % ei ajankohtaiseksi. Jonkin verran ajankohtaiseksi testamentin tunsivat 15 % vastaajista ja ajankohtaiseksi 7%. Erittäin ajankohtaiseksi testamentin tunsivat 5 % vastaajista.

Vastaaajista 20–25 -vuotiaat tunsivat eniten epäajankohtaiseksi kaikki asiakirjat. Avioehtosopimus oli ajankohtaisin 26–30 -vuotiaille vastaajille, joista 21 % vastasi asteikolla 9–10 eli erittäin ajankohtainen. Myös 8 % 36–40 -vuotiaista vastaajista tunsivat asiakirjan olevan erittäin ajankohtainen. Suurin osa vastaajista koki avioehtosopimuksen olevan kuitenkin erittäin epäajankohtainen, sillä kaikissa ikäryhmissä, lukuun ottamatta 26–30 -vuotiaita, yli puolet vastauksista sijoittui nolnaan tai yhteen eli asiakirja koettiin erittäin epäajankohtaiseksi. Myös edunvalvontavaltakirja koettiin kaikissa ikäryhmissä suurimmaksi osaksi erittäin epäajankohtaiseksi. Asteikolla 9–10 vastasi ainoastaan 7 % 26–30 -vuotiaista sekä 17 % 36–40 -vuotiaista vastaajista. Nuorimmista vastaajista 79 % koki edunvalvontavaltakirjan erittäin epäajankohtaiseksi. Testamentin ajankohtaisimmaksi kokivat 36–40 -vuotiaat vastaajat, joista 17 % vastasi asteikolla 9–10. Myös 8 % 31–35 -vuotiaista vastaajista koki testamentin erittäin ajankohtaiseksi. Testamentin epäajankohtaisimmaksi kokivat 20–25 -vuotiaat vastaajat, joista 63 % vastasi asteikolla 0–1.

Eroja ajankohtaisuuteen on huomattavissa myös eri siviilisäätyjen välillä. Ajankohtaisimmaksi avioehtosopimuksen kokivat avoliitossa olevat, joista 19 % vastaajista vastasi asteikolla 9–10 eli erittäin ajankohtainen. Epäajankohtaisin avioehtosopimus on naimattomien keskuudessa, joista 75 % vastasi asteikolla 0–1 eli erittäin epäajankohtainen. Avoliitossa olevat kokevat ajankohtaiseksi myös edunvalvontavaltakirjan samoin kuin naimattomat kokevat sen erittäin epäajankohtaiseksi. Testamentin erittäin epäajankohtaiseksi ja epäajankohtaiseksi kokee 90 % naimattomista, kun taas avoliitossa olevista 62 % kokee sen epäajankohtaiseksi. Avioliitossa olevista 69 % vastaajista kokee testamentin epäajankohtaiseksi.

5.9 Kuinka todennäköiseksi koet, että tulet tulevaisuudessa laatimaan jonkin seuraavista asiakirjoista?

Myös viimeinen kysymys oli liukukytkimen avulla toimiva asteikkokysymys. Asteikko oli nolasta kymmeneen, joista nolla oli erittäin epätodennäköisesti ja kymmenen erittäin todennäköisesti.

Kaavio 4. Kuinka todennäköiseksi koet, että tulet tulevaisuudessa laatimaan jonkin seuraavista asiakirjoista?

Asiakirjoista todennäköisemmin tullaan laatimaan testamentti, jonka vastauksista 23 % oli erittäin todennäköisesti. Todennäköisesti testamentin tulee laatimaan myös 23 % vastaajista ja jonkin verran todennäköisesti 17 % vastaajista. Epätodennäköisesti asiakirjan tulee laatimaan 10 % vastaajista ja erittäin epätodennäköisesti 27 % vastaajista. Seuraavaksi todennäköisimmin vastaajat tulevat laatimaan avioehtosopimuksen, jonka vastauksista 14 % oli erittäin todennäköisesti ja 19 % todennäköisesti. Jonkin verran todennäköisesti vastauksista oli 14 %. Epätodennäköisesti vastaajista 14 % tulee laatimaan avioehtosopimuksen ja erittäin epätodennäköisesti 39 % vastaajista. Edunvalvontavaltakirjan tulee erittäin todennäköisesti laatimaan 9 % vastaajista ja todennäköisesti 11 % vastaajista. 20 % vastaajista tulee laatimaan

edunvalvontavaltakirjan jonkin verran todennäköisesti. Vastaajista 19 % tulee laatimaan asiakirjan epätodennäköisesti ja 41% vastaajista erittäin epätodennäköisesti.

Avioehtosopimuksen tulevat laatimaan epätodennäköisimmin 31–35 -vuotiaat, joista 75 % oli vastannut asteikolla 0–2. Todennäköisimmin avioehtosopimuksen tulevat laatimaan niin 20–25 -vuotiaat kuin myös 26–30 -vuotiaat, joista molemmista ikäryhmistä 21 % oli vastannut asteikoilla 9–10. Edunvalvontavaltakirjan kohdalla 31–35 -vuotiaiden keskuudessa oli paljon hajontaa, sillä 45 % heistä vastasi asteikoilla 0–1 ja 18 % asteikoilla 9–10. Muissa ikäryhmissä vastaukset jakautuvat tasaisemmin jokaiselle asteikolle. Nuorimpien vastaajien joukossa kukaan ei kuitenkaan vastannut asteikolla 9–10. Testamentin tulevat todennäköisimmin laatimaan 36–40 -vuotiaat vastaajat, joista 31 % vastasi asteikolla 9–10. 31–35 -vuotiaiden keskuudessa oli jälleen havaittavissa hajontaa, sillä 29 % heistä vastasi asteikolla 9–10, kun taas asteikolla 0–2 vastasi 43 % vastaajista. Myös nuorimmat vastaajat uskovat laativansa tulevaisuudessa testamentin, sillä 21 % vastasi asteikolla 9–10. Myös asteikolla 7–8 vastasi 26 % 20–25 -vuotiaista vastaajista.

Avoliitossa olevat kokevat avioehtosopimuksen laatimisin todennäköisimmäksi, kun taas avioliitossa olevat kokevat sen epätodennäköisimmäksi. Naimattomat kokevat edunvalvontavaltakirjan laatimisen epätodennäköisimmäksi, kun taas avioliitossa ja avioliitossa olevat kokevat sen laatimisen melko tasavertaisesti todennäköiseksi. Avioliitossa olevat tulevat laatimaan todennäköisimmin testamentin, mutta myös avioliitossa olevat näkevät sen todennäköisenä. Testamentin laatiminen nähdään todennäköisenä kuitenkin jokaisessa siviilisäädystä.

Kyselyllä saadut tulokset olivat siis melko odotettavissa olleita. Sen lisäksi, että kyselyllä saatiin hyvin tietoa jokaisen ikäryhmän mielenkiinnosta ja tietämyksestä, saatiin tietoa muun muassa myös siviilisäädyn vaikutuksesta vastauksiin. Johtopäätöksiä saaduista tuloksista teen seuraavassa kappaleessa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tarkastelen kyselyn tuloksista tekemiäni johtopäätöksiä. Lopussa tarkastelen vielä tutkimuksen luotettavuutta sekä arvioin opinnäytetyöprosessia.

6.1 Keskeisimmät tulokset

Ensinnäkin tutkimustulokset toivat mielestäni selkeästi esille merkittävän informoivan markkinoinnin tarpeen. Uskon, että tiedon puute on vaikuttanut vastaajien vastauksiin melko merkittävästikin. Kyselyn toisella kysymyksellä mitattiin vastaajien tietämystä käsiteltävistä asiakirjoista ja tulokset olivat melko odotettavissa olleita. Testamentti tunnettiin parhaiten ja edunvalvontavaltakirja huonoiten. Tulokset tukevat merkittävästi siis olettamaa ihmisten epätietoisuudesta edunvalvontavaltakirjaa kohtaan. Tiedon puutteen vuoksi edunvalvontavaltakirja tullaan laatimaan kolmesta asiakirjasta epätodennäköisimmin, vaikka todellisuudessa tässä tutkimuksessa käsitellyistä asiakirjoista se on tärkein, sillä jokainen saattaa joutua tilanteeseen, jossa se olisi tarpeen. Toisin on avioehtosopimuksen ja testamentin kohdalla. Henkilö, joka ei koskaan mene naimisiin, ei tarvitse avioehtosopimusta. Myöskään testamentti ei läheskään kaikille ole tarpeellinen, jos omaisuus jo lainkin nojalla menee henkilöille, joille sen haluaa menevän. Mahdollinen tiedon puute ilmenee useiden eri kysymysten vastauksissa varsinkin edunvalvontavaltakirjan osalta. Esimerkiksi sen laatimista on harkittu vähiten, se tunnettiin vähiten ajankohtaiseksi ja sen laatiminen nähdään vähiten todennäköisenä. Tutkimustuloksista voidaan päätellä myös ihmisten mielenkiinnon puute edunvalvontavaltakirjaa kohtaan, sillä suhteellisen harva oli kiinnostunut saamaan siitä lisätietoja, vaikka se tunnettiin huonoiten.

Toiseksi tutkimuksella saatiin tietoa avoliitossa olevista. Kuten odotettavissa oli, avoliitossa olevat olivat kiinnostuneet avioehtosopimuksesta ja näkivät sen laatimisen todennäköisimmäksi sekä ajankohtaisimmaksi muihin siviilisäätymiin verrattuna. Toisaalta avoliitossa olevat kokevat testamentin melko epäajankohtaiseksi eikä sen laatimista ollut harkittu, vaikka keskinäisen testamentin laatiminen olisi

kannattavaa, jos avopuolisoiden on kertynyt yhteistä omaisuutta ja esimerkiksi asuntolainaa. Toisaalta emme tutkimustulosten kautta voi tietää avioliitossa olevia elämäntilannetta.

Kolmanneksi tutkimustulokset tuovat esille nuorimman ikäluokan eli 20–25 -vuotiaiden tiedon sekä mahdollisesti mielenkiinnon puutteen kyseessä olevia asiakirjoja kohtaan. Tutkimustulokset toivat esille sen, etteivät nuorimmat vastaajat tunne tarvitsevansa vielä mitään asiakirjoista ja tämä oli täysin odotettua. Avioehtosopimuksen ja testamentin kohdalla tämä on myöskin täysin ymmärrettävää. Nuorimista vastaajista kuitenkin 79 % koki myös edunvalvontavaltakirjan erittäin epäajankohtaiseksi, vaikka sen tarpeellisuus ei katso ikää eikä elämäntilannetta. Nuorten tiedon ja mielenkiinnon puute ilmenee myös siitä, että suurin osa heistä ei ole kiinnostunut saamaan lisätietoja mistään käsiteltävästä asiakirjasta.

Ikäluokkia ja siviilisäätymiä tarkasteltaessa tulee ottaa kuitenkin huomioon se, että suurin osa naimattomista oli 20–25 -vuotiaita, kun taas suuri osa avioliitossa olevista olivat 26–30 -vuotiaita. Avioliitossa olevista suurin osa puolestaan kuului 31–35 -vuotiaiden ikäryhmään. Tämä saattaa aiheuttaa tulosten vääristymistä. Tästä myös johtuu juuri, esimerkiksi naimattomien sekä 20–25 -vuotiaiden vastausten samankaltaisuus samoin avioliitossa olevien sekä 26–30 -vuotiaiden. Esimerkiksi testamentin epäajankohtaiseksi tuntee 90 % naimattomista, mikä johtuu paljolti juurikin siitä, että naimattomat vastaajat olivat suurimmaksi osaksi 20–25 -vuotiaita. Tilanne saattaisi olla täysin toinen, jos vastaaja olisi 36–40 -vuotias ja naimaton.

Kaiken kaikkiaan kyselyllä saatiin hyvin vastauksia tutkimukselle asetettuihin tutkimuskysymyksiin, jotka olivat:

1. Kuinka hyvin toimeksiantajan 20–40 -vuotiaat asiakkaat tuntevat yrityksen tarjoamat lainopilliset palvelut?
2. Kuinka hyvin toimeksiantajan 20–40 -vuotiaat asiakkaat tuntevat käsiteltävät asiakirjat ja ovatko he kiinnostuneita niistä?
3. Kuinka monella toimeksiantajan 20–40 -vuotiaalla asiakkaalla on laadittuna jokin asiakirjoista ja kokevatko he niiden laatimisen tarpeelliseksi

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastasivat kysymykset yksi, viisi ja kuusi. Kysymys viisi ei suoranaisesti vastaa ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, mutta toimeksiantaja halusi tietää, missä asiakkaat ovat asiakirjoja laatineet, jos heillä niitä on. Lyhyesti sanottuna tuloksista voidaan päätellä, että lainopillisten palveluiden markkinointi on tarpeen, varsinkin nuorimmalle ikäluokalle, josta 79 % ei ollut tietoisia lainopillisista palveluista. Myös kuudes kysymys mittasi paljolti asiakkaiden tietämystä toimeksiantajan tarjoamista lainopillisista palveluista keskittyen kuitenkin ainoastaan käsiteltäviin asiakirjoihin. Kuitenkin vielä suurempi osa kuin ensimmäisessä kysymyksessä ei ollut tietoinen, että toimeksiantajayritys tekee myös avioehtosopimuksia, edunvalvontavaltakirjoja sekä testamentteja. Edellä mainitusta voidaankin päätellä, että jonkin verran vastaajista, jotka vastasivat ensimmäiseen kysymykseen olevansa tietoisia toimeksiantajan tarjoamista lainopillisista palveluista, eivät kuitenkaan täysin tiedä mitä kaikkea palvelut sisältävät.

Toiseen tutkimuskysymykseen vastasivat kysymykset kaksi, kolme ja seitsemän. Pääsääntöisesti tulokset eivät yllättäneet sen osalta, että asiakirjoista testamentti tunnettiin parhaiten ja edunvalvontavaltakirja huonoiten. On siis nähtävissä, että erityisesti edunvalvontavaltakirjaa koskeva informoiva markkinointi on tarpeen. Kuten ennalta arvattavaa oli, edunvalvontavaltakirjan laatimista oli harkittu kaikista vähiten, vaikka se on tarpeellinen jokaiselle 18 vuotta täyttäneelle. Seitsemännen kysymyksen tulosten perusteella voidaan päätellä, etteivät vastaajat ole kovinkaan kiinnostuneita käsiteltävistä asiakirjoista, sillä 74 % ei ollut halukkaita saamaan lisätietoja mistään asiakirjasta.

Kolmanteen tutkimuskysymykseen vastasivat kysymykset neljä, kahdeksan ja yhdeksän. Asiakirjoja oli laadittuna melko vähän, sillä ainoastaan 16 %:lla vastaajista oli laadittuna jokin asiakirjoista. Asiakirjoja ei myöskään tunnettu pääsääntöisesti kovinkaan ajankohtaisiksi, sillä jokaisen asiakirjan kohdalla yli puolet vastaajista ei tuntenut niitä lainkaan ajankohtaisiksi. Asiakirjoista todennäköisimmin tullaan laatimaan testamentti ja epätodennäköisimmin edunvalvontavaltakirja. Tuloksista voidaan päätellä, etteivät vastaajat näe käsiteltäviä asiakirjoja tällä hetkellä kovinkaan tarpeellisiksi.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusta voidaan arvioida niin tutkimuksen reliabiliteetin kuin myös tutkimuksen validiteetin kannalta. Näen tutkimuksen reliabiliteetin olevan hyvä varsinkin teoriaosan kannalta, sillä pidän käyttämiäni lähteitä eli lähinnä oikeuskirjallisuutta sekä Suomen lakia luotettavani. Pysin käyttämään myös mahdollisimman tuoreita lähteitä ja lähes kaikki niistä onkin julkaistu vuoden 2013 jälkeen. Oikeuskirjallisuudesta olen pyrkinyt käyttämään erityisesti Urpo Kankaan teoksia sekä muita Alma Talentin verkkokirjahyllyssä julkaistuja teoksia, sillä näen nämä luotettavina lähteinä. Vaikka yksi tärkeä käyttämäni kirjallisuuslähde eli Tuomo Antilan Edunvalvontavaltuutus onkin vuodelta 2007, pidän sitä luotettavana, sillä Laki edunvalvontavaltuutuksesta ei ole muuttunut merkittävästi vuoden 2007 jälkeen. Empiirisen osan kannalta tutkimuksen reliabiliteetti heikentää erityisesti huono vastausprosentti. Vastauksia saatiin ainoastaan 61, jonka vuoksi tutkimuksen tulokset saattaisivat muuttua merkittävästi, jos kysely suoritettaisiin uudelleen. Tutkimuksen reliabiliteettiä heikentää myös tutkijan kokemattomuus.

Mielestäni kyselyn kysymykset olivat hyvin muotoiltuja niin, että ne ymmärrettiin samalla tavalla, joka parantaa tutkimuksen validiteettia. Kyselyn validiteettia parantaa myös kyselyyn liitetyt lyhyet selitykset mitä avioehtosopimuksella ja edunvalvontavaltuutuksella tarkoitetaan, sillä tulokset olisivat saattaneet vääristyä erityisesti vastaajien sekoittaessa edunvalvontavaltakirjan edunvalvonnan alaisena olemiseen. Kysely lähetettiin myös ainoastaan kohderyhmään kuuluville, jonka ansiosta validiteetti paranee. Kyselyllä saatuja tuloksia ei voida kuitenkaan yleistää vastausprosentin jäätyä erittäin matalaksi.

6.3 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Sain toimeksiannon työharjoittelupaikastani. Perhe- ja perintöoikeudellisia asioita käsittelevä aihe oli mielestäni kiinnostava, sillä tutkimuksessa käsiteltävät aiheet olivat minulle suhteellisen tuttuja jo entuudestaan ja myös työharjoittelussani sain hiukan tutustua niihin.

Itse opinnäytetyöprosessi onnistui hyvin. Suunnittelemani aikataulu on pitänyt hyvin, vaikka olin sen melko nopealla tahdilla kulkevaksi suunnitellut. Erityisesti opinnäytetyön tekemisen priorisointi ensimmäiseksi on auttanut paljon aikataulussa pysymistä. Teoriaosuuden kirjoittaminen oli suhteellisen helppoa, sillä aiheista löytyi hyvin tietoa erilaisista perhe- ja perintöoikeudellisista teoksista. Jokseenkin hankalaksi osoittautui kuitenkin tiedon rajaaminen ja tämän työn kannalta oleellisuuden hahmottaminen. Empiriaosuuden kirjoittaminen olikin hankalampaa, sillä se oli minulle oikeastaan täysin uutta, sillä en ole koskaan tehnyt tai ollut mukana tekemässä minkäänlaista kyselyä. Työtä helpotti kuitenkin merkittävästi valmiiksi sähköisessä muodossa ollut kysely.

Mielestäni aihe olisi voinut olla paljon rajatumpi käsitellen esimerkiksi ainoastaan yhtä asiakirjoista tai yhdessä edunvalvontavaltakirjaa sekä testamenttia, sillä edellä mainitut laaditaan minun käsitykseni mukaan usein samaan aikaan. Tämä tutkimus tekee jokaiseen kolmeen asiakirjaan liittyviin oikeudellisiin seikkoihin ainoastaan pienen pintaraapaisun. Myös tutkimusjoukko olisi voinut mielestäni olla rajatumpi, sillä näen 20 -vuotiaiden olevan aivan erilaisessa elämäntilanteessa kuin 40 -vuotiaiden. Tutkimusjoukko olisi voinut olla esimerkiksi 20–30 -vuotiaat asiakkaat. Toisaalta tutkimuksen olisi voinut rajata koskemaan ainoastaan avoliitossa olevia, jolloin esimerkiksi keskinäisen testamentin olemassaolo korostuu yhteisen omaisuuden kertyessä.

Kyselyn kysymykset olivat kuitenkin onnistuneet ja ne vastasivat hyvin tutkimukselle määriteltuihin tutkimuskysymyksiin. Toisaalta kyselyyn olisi voinut vielä liittää tarkemmat selitykset jokaiselle asteikolle eikä laittaa vain ääripäitä, sillä kaikki eivät ole välttämättä ymmärtäneet niitä samalla tavalla. Myös vastausaikaa olisi voinut antaa enemmän, joka jäi nyt melko lyhyeksi kiireellisen aikataulun vuoksi. Uskon, että vastauksia olisi saatu enemmän, jos kyselyyn vastaamiselle olisi annettu jokin kannuste, kuten jonkin lahjakortin arvonta.

6.4 Jatkotutkimusehdotus

Ehdotan jatkotutkimukseksi keskittymistä ainoastaan kyselyn nuorimpaan ikäluokkaan eli 20–25 -vuotiaisiin. Jatkotutkimuksessa voisi tutkia erityisesti sitä, miten

tässä tutkimuksessa käsiteltyjä asiakirjoja heille kannattaisi informoivasti markkinoida keskittyen erityisesti edunvalvontavaltakirjaan, sillä se on tarpeellinen jokaiselle.

Toisaalta tutkimusta voisi jatkaa myös keskittymällä ainoastaan avopareihin ja keskinäisen testamentin tärkeyteen heidän välillään. Jatkotutkimuksessa voisi keskittyä sellaisiin avopareihin, joilla on yhteinen asunto ja mahdollinen asuntolaina sekä muuta yhteistä omaisuutta, mutta ei yhteisiä lapsia.

LÄHDELUETTELO

Antila, T. 2007. Edunvalvontavaltuutus. WSOY. Helsinki.

Anttila, V. 2014. Edunvalvontavaltuutuksen laatiminen kannattaa. Viitattu 25.09.2018 <http://www.muistiasiantuntijat.fi/memo.php?udpview=read&src=db25114&sid=222&issue=2014-03&lang=fi&zl=1>

HE 52/2006. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta sekä holhoustoimesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Viitattu 10.09.2018 <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2006/20060052#idp446370848>

Hirsjärvi, S., P. Remes & P. Sajavaara 2008. Tutki ja kirjoita. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu.

Hoppu, E. & K. Hoppu 2011. Kauppa- ja varallisuus oikeuden pääpiirteet. E-kirja. Talentum

Pasanen, A. 2014. Oikeusoppinut: Älä valtuuta puolisoa edunvalvojaksi. Viitattu 21.09.2018 <https://www.studio55.fi/hyvinvointi/article/oikeusoppinut-ala-valtuuta-puolisoa-edunvalvojaksi/133116>

Kangas, U. 2018. Perhevarallisuus oikeus. E-kirja. 3. Painos. Alma Talent Helsinki.

Kangas, U. 2013. Perhe- ja jäämistöoikeuden perusteet. Talentum. Helsinki.

KKO:2000:100. Avioliitto – Avioehtosopimus – Omaisuuden ositus. Viitattu 5.10.2018. <https://www.edilex.fi/kko/ennakkopaatokset/20000100?all-words=avioehtosopimus&offset=1&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=156799>

Koskimäki, K. 2017. Itsemääräämisoikeus – näkemyksiä ja kokemuksia vanhus-sosiaalityössä. Käytäntötutkimus. Viitattu 12.10.2018. http://www.socca.fi/files/6532/Valmis_kt-tutkimusraportti.pdf

Lampinen-Kinnari, 2017. Miten vanhuksen pankkiasiat kannattaa hoitaa? Viitattu 25.09.2018 <https://www.taloustaito.fi/tyo-elake/miten-vanhuksen-pankkiasiat-kannattaa-hoitaa/>

Lohi, T. 2016. Aviovarallisuus oikeus. E-kirja. Talentum.

L 13.6.1929/234. Avioliittolaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 12.9.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234#L6P24>

L 25.5.2007/648. Laki edunvalvontavaltuutuksesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 10.9.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070648>

L 4.2.2005/57. Laki maistraattien eräistä henkilörekistereistä. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 12.9.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050057>

L 5.2.1965/40. Perintökaari. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 15.09.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040>

Maistraatti 2018. Edunvalvontavaltuutus. Viitattu 10.9.2018. <https://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/holhoustoimi/Edunvalvontavaltuutus/>

Mustonen, T. 2016. Avioehtosopimuksen pätemättömyys ja osituksen esisopimus. Pro Gradu –tutkielma. Viitattu 12.10.2018. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/164883/Mustonen%20Tia%20Pro%20gradu.pdf?sequence=2>

Mäntylä, W. 2013. Miten leskeksi jäävän puolison asemaa voidaan parantaa jäämistö- ja aviovarallisuus oikeudellisin keinoin? Viitattu 4.10.2018 <https://www.edilex.fi/opinnaytetyot/12651.pdf>

Nikumaa, H. & E. Koponen 2016. Miten turvaan tahtoni toteutumisen? Opas oikeudelliseen ennakkointiin. Suomen muistiasiantuntijat ry:n julkaisu. Viitattu 25.09.2018 http://netpaper.lonnberg.fi/muistiasiantuntijat/opas_oikeudelliseen_ennakkointiin/mobile/index.html#p=56

Norri, M. 2017. Perintö ja testamentti. Käytännön käsikirja. E-kirja. 7. Painos. Alma Talent.

Oikeuslaitos 2018. Puolisoiden omaisuuden jako. Viitattu 13.9.2018 <https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/avioliittolaki/puolisoidenomaisuudenjako.html>

Palomäki, P. 2016. Testamenttiehdot ja päätätävällän delegointi testamenttausvapauden toteuttamisessa. Pro Gradu –tutkielma. Viitattu 12.10.2018. <https://www.edilex.fi/opinnaytetyot/17456.pdf>

Tiensuu, P. 2016. Edunvalvontavaltuutus ja valtuutuksen antajan itsemääräämisoikeus. Pro Gradu –tutkielma. Viitattu 12.10.2018. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/164870/Edunvalvontavaltuutus%20ja%20valtuutuksen%20antajan%20itsemaaramisoikeus.pdf?sequence=2>

Tilastokeskus 2018. Käsitteet. Kuolinpesä. Viitattu 24.10.2018. <https://www.stat.fi/meta/kas/kuolinpesa.html>

Turtola, K. 2016. Yhä nuoremmat laativat testamentin – ”On hyvä tehdä peli selväksi”. Viitattu 20.09.2018 <https://yle.fi/uutiset/3-8699109>

Vilpponen S. 2016. Edunvalvontavaltuutus kannattaa tehdä heti – ”Kuka tahansa meistä voi vammautua autokolarissa ensi viikolla”. Viitattu 25.09.2018 <https://yle.fi/uutiset/3-8971433>

LIITE 1

Saatekirje

Vastaathan opinnäytetyönä tehtävään kyselyyn

Arvoisa asiakkaamme,

tutkimme 20-40 -vuotiaiden asiakkaidemme mielenkiintoa lainopillisia palveluita kohtaan, joilla on mahdollista varautua tulevaisuuteen. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi avioehtosopimuksen, edunvalvontavaltakirjan ja testamentin laadinta. Tutkimuksen toteuttaa viimeisen vuoden liiketalouden opiskelija opinnäytetyönään.

Toivomme osallistumistasi tutkimukseen, sillä jokainen vastaus on merkittävä sekä tutkimustulosten hyödynnettävyyden, että tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Vastauksesi auttaa meitä kehittämään palveluitamme ja vastaamaan asiakkaidemme odotuksiin paremmin. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 5 minuuttia. Sinulla ei tarvitse olla aikaisempaa tietämystä avioehtosopimuksesta, edunvalvontavaltakirjasta tai testamentista vastataksesi kyselyyn.

Saadut vastaukset käsitellään nimettöminä sekä täysin luottamuksellisesti. Henkilöllisyytenne ei tule esiin tulosten keräämisessä, analysoinnissa tai raportoinnissa. Kyselyssä täytettäviä taustatietoja hyödynnetään ainoastaan tulosten tilastollisessa käsittelyssä. Saatuja vastauksia käytetään ainoastaan tämän tutkimuksen tekemiseen.

Kyselylomake on avoinna 09.10.2018 saakka. Kyselyyn vastaaminen onnistuu hyvin myös älypuhelimella ja tabletilla.

Kyselyyn pääset tästä linkistä tai kopioimalla tämän kyselylinkin selaimen osoite-ruville:

Kiitos vastauksestasi jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin

Toimeksiantaja

LIITE 2

Kysely***Ikä:***

20-25 –vuotias

26-30 –vuotias

31-35 –vuotias

36-40 –vuotias

Sukupuoli:

Nainen

Mies

Siviilisäätty:

Naimaton

Avoliitossa

Avoliitossa

Eronnut

Leski

Rekisteröidyssä parisuhteessa

1. Oletko tietoinen toimeksiantajayrityksen tarjoamista lainopillisia palveluista?

Olen tietoinen ja olen käyttänyt niitä

Olen tietoinen, mutta en ole käyttänyt niitä

En ole tietoinen

2. Asteikkokysymys (1-10): Kuinka hyvin koet ymmärtäväsi seuraavien asiakirjojen merkityksen?

Avioehtosopimus

Edunvalvontavaltakirja

Testamentti

Avioehtosopimuksella tarkoitetaan aviopuolisoiden tekemää sopimusta, jolla he voivat sopia mikä omaisuus on avio-oikeuden alaista ja mikä ei.

Edunvalvontavaltakirjalla henkilö voi itse määrätä etukäteen, kuka hänen asioitaan hoitaa, jos hän itse tulee myöhemmässä vaiheessa kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan esimerkiksi sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi.

3. Oletko harkinnut seuraavien asiakirjojen laatimista?

Avioehtosopimus

Edunvalvontavaltakirja

Testamentti

En ole harkinnut minkään edellä mainitun asiakirjan laatimista

4. Onko Sinulla laadittuna jokin/jotkut seuraavista asiakirjoista?

Avioehtosopimus

Edunvalvontavaltakirja

Testamentti

Ei mitään edellä mainituista

5. Jos Sinulla on laadittuna jokin edellä mainituista asiakirjoista, missä olet sen laatinut?

Toimeksiantajayrityksessä

Pankissa

Lakitoimistossa

Itse

Jossain muualla, missä?

6. Oletko tietoinen, että kyseessä olevia asiakirjoja tehdään myös toimeksiantajayrityksessä?

Kyllä

En

7. Oletko halukas saamaan lisätietoja?

Avioehtosopimuksesta

Edunvalvontavaltakirjasta

Testamentista

En mistään edellä mainitusta

Halutessasi voit jättää meille yhteystietosi lisätietojen saamiseksi:

8. Asteikkokysymys (1-10): Kuinka ajankohtaiseksi koet itsellesi?

Avioehtosopimuksen

Edunvalvontavaltakirjan

Testamentin

9. Asteikkokysymys (1-10): Kuinka todennäköiseksi koet, että tulet tulevaisuudessa laatimaan jonkin seuraavista asiakirjoista?

Avioehtosopimus

Edunvalvontavaltakirja

Testamentti

